

เอกสารอ้างอิง

บรรณานุกรมภาษาไทย

- ชูเพ็ญศรี วงศ์พุกษา. ปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบทเลือกทำงานหรือศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514.
- บ้านทานตะวัน . แรงงานเด็กก่อสร้าง. สดุดีเด็ก ๆ หนังสือแถลงงานของมูลนิธิเด็ก กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสูรวงศ์ , 2527.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ . เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์ , 2531.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2526.
- _____ . การวัดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2526.
- ปรมะ สตะเวทิน. สื่อสารเพื่อการพัฒนา. หน้าที่ 1-8 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2531.
- พยอม วงศ์สารศรี. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารเศรษฐ , 2526.
- วัฒนา จันทรจรัสวัฒนา . ประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการอีสานเขียว วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2532.
- วันชัย ศิริชนะ . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ การออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ หน้าที่ 8-15 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2531.
- ศักดิ์คา หนูรุ่ง. แรงผลักดันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้จ่ายแรงงานเด็ก ในท้องที่จังหวัดมหาสารคาม วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2530.

ศรีสว่าง นั้ววงศ์แพทย์. การใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย เอกสารประกอบการประชุม
สัมมนาแห่งชาติครั้งที่ 1 ด้านการพัฒนาเด็ก 2533 เรื่องสภาวะความต้องการ
พื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก จัดโดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, สยช.,
สศช., สอดย. 30-31 สิงหาคม 2533.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและ
เยาวชน พ.ศ. 2531.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจแรงงานที่วราชอาณาจักรรอบที่ 2 ของปี 2527
ถึง 2531.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และศูนย์ช่วยเหลือ
แรงงานเด็ก รายงานการวิจัยเรื่อง สวัสดิภาพและพัฒนาการของแรงงานเด็ก
ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมผลิต , 2528.

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานการศึกษาสภาพและนโยบาย
เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนด้วยโอกาสเฉพาะเด็กทำงาน , 2533.

สุชาติ ศิริสุขไพบลูย์. ทฤษฎีการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ , 2528.

สุชา จันท์เอม. จิตวิทยาเพื่อความสุขในการดำรงชีวิต. กรุงเทพฯ : ไทชวัฒนาพานิช ,
2524.

สุพิตร ชุมเกต . วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการ
ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2522.

สมทรง สีสลาตัน . ลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาโสต
ทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2515.

บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ

- Everett M. Rogers , Modernization among Peasants : The Impact of Communication. New York : Holt, Rinehard and Winston, Inc.,1969.
- Everett M. Rogers and Lynne Svenning . Communication Strategies of Family Planning, (New York : The Free Press , 1971).
- Everett M. Rogers and Floyd F. Shoemaker. Communication of Innovation , 2 d ed. (New York : The Free Press , 1971).
- I.L. Janis and S. Feshbach . Effects of Fear Arousing Communications. Journal of Abnormal and Social Psychology 48 (1953) : 78-92.
- Joseph T. Klapper. The Effect of Mass Communication. New York : The Free Press , 1960.
- Phillip , G. Zimbardo , Elmer E. Ebberson and Christina Maslach . Influencing Attitude and Changing Behavior. London : Addison-Wesley Publishing Company , 1977.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง

การประเมินผลสื่อที่ใช้ในเผยแพร่ในโครงการแรงงานเด็ก

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ชื่อ-นามสกุล _____
บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ หมู่บ้าน _____ ตำบล _____
อำเภอ _____ จังหวัดอุบลราชธานี สถานศึกษา _____

ทำเครื่องหมาย x ลงในช่องที่ตรงกับคำตอบของนักเรียน หรือกรอกข้อความลงในช่องว่าง
ที่เว้นไว้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ
  1. ( ) ชาย
  2. ( ) หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. จำนวนสมาชิกในครอบครัว _____ คน
4. สถานภาพการสมรสของบิดามารดา
  1. ( ) อยู่ด้วยกัน
  2. ( ) แยกกันอยู่
  3. ( ) บิดาเสียชีวิต
  4. ( ) มารดาเสียชีวิต
5. ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ
  1. ( ) บิดามารดา
  2. ( ) บิดา
  3. ( ) มารดา
  4. ( ) ญาติพี่น้อง
  5. ( ) อื่น ๆ _____

6. อาชีพของบิดา

1. ( ) เกษตรกร	2. ( ) รับจ้าง
3. ( ) ค้าขาย	4. ( ) อื่น ๆ _____

7. อาชีพของมารดา

1. ( ) เกษตรกร	2. ( ) รับจ้าง
3. ( ) ค้าขาย	4. ( ) อื่น ๆ _____

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อ

ก. หนังสือ "ชีวิตแรงงานเด็ก"

คำแนะนำ แจกให้นักเรียนอ่านคนละ 1 ชั่วโมง แล้วให้ตอบคำถาม

1. นักเรียนชอบหนังสือเล่มนี้หรือไม่

1. ( ) ชอบ	เพราะ _____
2. ( ) ไม่ชอบ	เพราะ _____
3. ( ) เฉย ๆ	

2. นักเรียนชอบปกของหนังสือเล่มนี้หรือไม่

1. ( ) ชอบ	เพราะ _____
2. ( ) ไม่ชอบ	เพราะ _____
3. ( ) เฉย ๆ	

3. ขนาดของตัวหนังสือในหนังสือเล่มนี้อ่านง่ายเพียงใด

1. ( ) อ่านง่าย
2. ( ) อ่านยาก
3. ( ) มีทั้งอ่านง่ายและอ่านยาก

4. ภาษาที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้ อ่านแล้วเข้าใจเพียงใด
1. ( ) เข้าใจง่าย
  2. ( ) เข้าใจยาก
  3. ( ) มีทั้งเข้าใจง่ายและยาก
5. นักเรียนชอบภาพในหนังสือเล่มนี้หรือไม่
1. ( ) ชอบ เพราะ _____
  2. ( ) ไม่ชอบ เพราะ _____
  3. ( ) เฉย ๆ
6. นักเรียนชอบการเล่าเรื่องจริงทั้ง 4 เรื่องในหนังสือเล่มนี้หรือไม่
1. ( ) ชอบ เพราะ _____
  2. ( ) ไม่ชอบ เพราะ _____
  3. ( ) เฉย ๆ
7. นักเรียนคิดว่าหนังสือเล่มนี้ให้ประโยชน์ในการเข้าไปใช้แรงงานในกรุงเทพฯ เพียงใด
1. ( ) ให้ประโยชน์มาก
  2. ( ) ให้ประโยชน์บ้าง
  3. ( ) ไม่มีประโยชน์
  4. ( ) ไม่ทราบ
8. ถ้านักเรียนต้องเข้าไปใช้แรงงานในกรุงเทพฯ นักเรียนจะปฏิบัติตามคำแนะนำในหนังสือเล่มนี้หรือไม่
1. ( ) ทำตาม
  2. ( ) ไม่แน่ใจ
  3. ( ) ไม่ทำตาม

ข. แผ่นพับ "ข้อความระวัง"

คำแนะนำ แจกให้นักเรียนอ่านคนละ 3 นาทีแล้วให้ตอบคำถาม

1. นักเรียนชอบแผ่นพับนี้หรือไม่
1. ( ) ชอบ เพราะ _____
  2. ( ) ไม่ชอบ เพราะ _____
  3. ( ) เฉย ๆ

2. นักเรียนชอบขนาดของแผ่นพับนี้หรือไม่
1. ( ) ชอบ เพราะ _____
  2. ( ) ไม่ชอบ เพราะ _____
  3. ( ) เฉย ๆ
3. ขนาดของตัวหนังสือในแผ่นพับนี้อ่านง่ายเพียงใด
1. ( ) อ่านง่าย
  2. ( ) อ่านยาก
  3. ( ) มีทั้งอ่านง่ายและอ่านยาก
4. ภาษาที่ใช้ในแผ่นพับนี้ อ่านแล้วเข้าใจเพียงใด
1. ( ) เข้าใจง่าย
  2. ( ) เข้าใจยาก
  3. ( ) มีทั้งเข้าใจง่ายและยาก
5. นักเรียนชอบการ์ตูนในแผ่นพับนี้หรือไม่
1. ( ) ชอบ เพราะ _____
  2. ( ) ไม่ชอบ เพราะ _____
  3. ( ) เฉย ๆ
6. นักเรียนคิดว่าแผ่นพับนี้น่าอ่านหรือไม่
1. ( ) น่าอ่าน เพราะ _____
  2. ( ) ไม่น่าอ่าน เพราะ _____
  3. ( ) เฉย ๆ
7. นักเรียนคิดว่าแผ่นพับนี้ให้ประโยชน์ในการเข้าไปใช้แรงงานในกรุงเทพฯ เพียงใด
1. ( ) ให้ประโยชน์มาก
  2. ( ) ให้ประโยชน์บ้าง
  3. ( ) ไม่มีประโยชน์
  4. ( ) ไม่ทราบ
8. หากนักเรียนต้องเข้าไปใช้แรงงานในกรุงเทพฯ นักเรียนจะปฏิบัติตามคำแนะนำในแผ่นพับนี้หรือไม่
1. ( ) ทำตาม
  2. ( ) ไม่แน่ใจ
  3. ( ) ไม่ทำตาม

ทำเครื่องหมาย / หน้าข้อที่นักเรียนคิดว่าใช่ และ x หน้าข้อที่นักเรียนคิดว่าไม่ใช่

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเปิดรับสื่อ

- _____ 1. นายจ้างที่ให้เด็กทำงานเกินกว่าวันละ 10 ชั่วโมง ผิดกฎหมายใช่หรือไม่
- _____ 2. นายจ้างที่รับเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี เข้าทำงาน ผิดกฎหมายใช่หรือไม่
- _____ 3. หากทำงานเกินวันละ 10 ชั่วโมง นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างเพิ่มขึ้นจากค่าจ้างปกติใช่หรือไม่
- _____ 4. เด็กควรทำสัญญาจ้างงานรายปีใช่หรือไม่
- _____ 5. ถ้ารู้สึกเหนื่อยจากการทำงานมากๆ เด็กควรจะกินยาชูกำลังใช่หรือไม่
- _____ 6. เมื่อลูกจ้างลาป่วย นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้ใช่หรือไม่
- _____ 7. เงินเดือน ๗ ละ 600 บาท มากเกินไปใช่หรือไม่
- _____ 8. หากเด็กทำผิด นายจ้างสามารถลงโทษอย่างไรก็ได้ใช่หรือไม่
- _____ 9. งานบีบโหละ เด็กอายุ 17 ปีสามารถทำได้ใช่หรือไม่
- _____ 10. งานยกกระสอบทรายน้ำหนัก 8 กิโลกรัม เด็กอายุ 14 ปีทำได้ใช่หรือไม่
- _____ 11. ถ้าได้งานใหม่ที่เงินเดือนมากกว่า ควรเปลี่ยนงานทันทีใช่หรือไม่
- _____ 12. นายมันต้องเกี้ยวข้าว จึงฝากลูกไปกับนางช้อยซึ่งกำลังจะเข้ากรุงเทพฯพอดี นายมันทำถูกแล้วใช่หรือไม่
- _____ 13. เด็กต้องมีความอดทนทำงานจนกว่างานจะเสร็จใช่หรือไม่
- _____ 14. เด็กควรดูแลสุขภาพตัวเองสามเ็บบป่วย ไม่ควรรบกวณนายจ้าง เพราะนายจ้างได้จ่ายเงินเดือนให้แล้วใช่หรือไม่
- _____ 15. ถ้านายจ้างบอกห้ามออกไปไหนข้างนอก ควรเชื่อเขาหรือไม่
- _____ 16. การทำงานในวันหยุด ผิดกฎหมายหรือไม่

17. นักเรียนคิดว่า หากจำเป็นที่จะต้องส่งลูกมาทำงานจริงๆ พ่อแม่ควรจะทำอย่างไร ลูกจึงทำงานได้ปลอดภัย

18. หากประสบปัญหาเมื่อเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ นักเรียนคิดว่าจะทำอย่างไร

ทำเครื่องหมาย x ลงในช่องที่ตรงกับคำตอบของนักเรียน หรือกรอกข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้

ตอนที่ 4 ความเชื่อและทัศนคติจากการเปิดรับสื่อ

1. หากมีคนมาชักชวนให้ไปทำงานในกรุงเทพฯ นักเรียนจะไปหรือไม่
  1. ( ) ไป
  2. ( ) ไม่แน่ใจ
  3. ( ) ไม่ไป
2. นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่าคนที่เข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ มีแต่ความสุขสบาย
  1. ( ) เชื่อ
  2. ( ) ไม่แน่ใจ
  3. ( ) ไม่เชื่อ
3. นักเรียนคิดว่าการทำงานในกรุงเทพฯ ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าเพียงใด
  1. ( ) ดีมาก
  2. ( ) ค่อนข้างดี
  3. ( ) พอควร
  4. ( ) น้อย
  5. ( ) น้อยมาก
4. นักเรียนคิดว่าการทำงานในกรุงเทพฯ มีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด
  1. ( ) มาก
  2. ( ) ค่อนข้างมาก
  3. ( ) พอควร
  4. ( ) น้อย
  5. ( ) น้อยมาก
5. นักเรียนคิดว่าที่พักที่นายจ้างจัดให้เมื่อทำงานในกรุงเทพฯ เป็นเช่นไร
  1. ( ) ดีมาก
  2. ( ) ค่อนข้างดี
  3. ( ) พอใช้
  4. ( ) ไม่ค่อยดี
  5. ( ) ไม่ดีเลย

6. นักเรียนคิดว่าอาหารการกินที่นายจ้างจัดให้เมื่อทำงานในกรุงเทพฯ เป็นเช่นไร
1. ( ) ดีมาก   2. ( ) ค่อนข้างดี   3. ( ) พอใช้
4. ( ) ไม่ค่อยดี   5. ( ) ไม่ดีเลย
7. นักเรียนแน่ใจหรือไม่ว่านักเรียนจะสามารถช่วยเหลือตัวเองได้เมื่อจำเป็นต้องเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ
1. ( ) แน่ใจมาก   2. ( ) ค่อนข้างแน่ใจ
3. ( ) ไม่ค่อยแน่ใจนัก   4. ( ) ไม่แน่ใจเลย
-

ภาคผนวก ๗

ชีวิต วัดทรงฆาตเด็ก

จัดพิมพ์โดย
โครงการโรงเรียนเด็ก
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

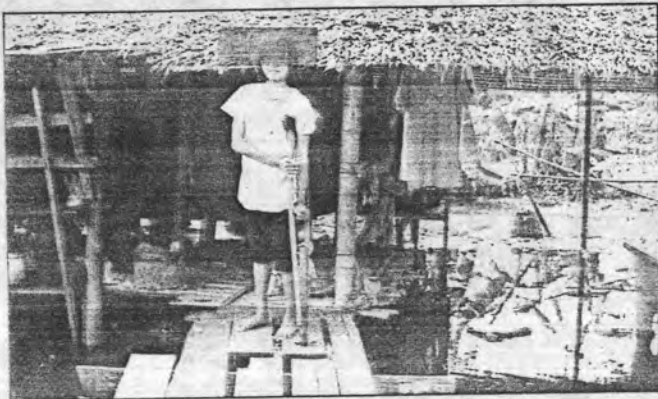
สรุปสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับแรงงานเด็ก

เด็กอายุน้อย ด้อยการศึกษา เพียงอยากมาเที่ยวกรุงเทพฯ ยังไม่พร้อมจะทำงาน ได้แต่ร้องไห้คิดถึงบ้าน

เด็กสุขภาพทรุดโทรมเพราะทำงานหนัก สูดดมกลิ่นสารเคมี และฝุ่นในโรงงาน

เด็กถูกนายจ้างทุบตีทำร้ายจนบาดเจ็บเพราะทำงานไม่ถูกใจ บางคนถูกทำร้ายจนต้องเข้าโรงพยาบาล

เด็กประสบอุบัติเหตุจนนิ้วขาด มือขาดเพราะทำงานกับเครื่องจักรในโรงงาน

เด็กบางส่วนถูกนายจ้างลวนลาม ช่มชู้ หรือไม่ก็ถูกหลอกไปขายช่อง

เด็กมาทำงานแล้วหายไป เพราะนายจ้างหรือสำนักงานจัดหางานให้ที่อยู่ปลอม พ่อแม่มาตามก็ไม่พบ

ดังนั้น โปรดอย่าส่งลูกหลานของท่านมาทำงานอีกเลย

ลำดับเรื่อง

คุยกันก่อนอ่าน	2
เป็ล : ชีวิตที่เหลือเพียงครึ่งเดียว	3
ความขมขื่นของน้อย	8
เขาให้หนูทำงานกับเครื่องจักร	12
ช่วยตามหาลูกผมด้วย	16
กรุงเทพฯ ไม่ใช่เมืองสวรรค์	21
ลักษณะงานที่อาจเป็นอันตรายต่อแรงงานเด็ก	26
ข้อเตือนใจเมื่อจะส่งลูกไปทำงาน	31
ข้อกฎหมายที่ควรรู้	37
กรอกแบบสอบถาม	43
มารู้จักมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก และโครงการแรงงานเด็ก	45

ขอขอบพระคุณ คุณสมมิตร เหมสกล ที่ช่วยกรุณาเขียนเรื่องจากชีวิตจริงของแรงงานเด็ก ให้เป็นพิเศษ 2 เรื่องคือ "เป็ล:ชีวิตที่เหลือเพียงครึ่งเดียว" และ "ความขมขื่นของน้อย"

หนังสือ "ชีวิตแรงงานเด็ก" จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อแจกเผยแพร่ สำหรับ เด็กอายุ 10-15 ปี พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ โดยได้รวบรวม เนื้อหาจากชีวิตจริงของเด็กที่ต้องมาทำงานก่อนวัยอันสมควร ปัญหาที่ เด็กพบและเรื่องน่ารู้อื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

จัดพิมพ์โดย โครงการแรงงานเด็ก
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
จำนวนพิมพ์ 5,000 เล่ม
เมษายน 2533
ผู้เรียบเรียง ภาพนา ใช้สงวน
ชมภูนุช กลมกล่อม
ภาพปก แรงงานเด็กอายุ 13 ปี ในโรงงานทอผ้า
ภาพถ่ายโดยกลุ่มสื่อชาวบ้าน
จัดรูปเล่ม ผ่องศรี เข็มสุวรรณ
งามชื่น คูอมรพัฒนะ
พิมพ์ที่ เยลโล่ การพิมพ์
โทร. 437 9503
วิจิตร น่วมวิจิตร ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ก ฎ ก ัน ก ่อน อ ำ น

หนังสือ “ชีวิตแรงงานเด็ก” ที่ท่านถืออยู่ในมือนี้ ได้รวบรวมเรื่องจริงที่เกิดกับเด็กชนบทซึ่งต้องมาทำงานก่อนวัยอันสมควร และประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ เป็นที่น่าเวทนามยิ่ง ทั้ง ๆ ที่พวกเขาควรจะได้ศึกษาเล่าเรียน ได้เล่นสนุกสนานกับเพื่อน และอยู่ในความดูแลของพ่อแม่ผู้ปกครอง

เนื้อหาหนังสือประกอบด้วย เรื่องราวชีวิตและสภาพปัญหาที่แรงงานเด็กได้พบ 4 เรื่อง ซึ่งเป็นตัวอย่างส่วนหนึ่งจากแรงงานเด็กที่โครงการแรงงานเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ได้ให้ความช่วยเหลือดูแล ข้อคิดข้อเตือนใจก่อนจะส่งลูกมาทำงาน และช่องทางการช่วยเหลือตัวเอง หรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเมื่อพบปัญหาจากการที่เด็กต้องมาทำงาน

เด็กที่ได้อ่านหนังสือนี้ จะช่วยให้รู้จักกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้น จากที่เคยนึกฝันว่าเป็นเมืองสวรรค์ สวยงาม สะดวกสบายและเจริญรุ่งเรืองนั้น แท้ที่จริงแล้วมีความวุ่นวายสับสน และมีอันตรายรอบด้าน การทำงานตามโรงงานหรือตามบ้านก็จะเป็นดังเช่นที่นายหน้าพูดจาชักชวนไว้ และเด็กอาจประสบเคราะห์กรรมเหมือนเด็ก ๆ ในหนังสือก็เป็นได้ ทำให้เด็กน้อยในชนบทต้องคิดใคร่ครวญมากขึ้นว่าควรมาทำงานกรุงเทพฯหรือไม่ ถ้ายังจำเป็นต้องมาเด็กน้อยก็จะรู้วิธีการป้องกันและช่วยเหลือตัวเองให้รอดพ้นจากปัญหานานาประการ

พ่อแม่ผู้ปกครองที่เคยส่งลูกมาทำงาน โดยให้มาอยู่กับนายหน้าหรือญาติมิตร จะได้รับความรู้ว่า ลูกหลานที่มาทำงานไม่ได้มาอยู่สุขสบาย แต่ต้องทำงานหนัก และอาจประสบอันตรายหรือถูกหลอกลวงไปขาย พ่อแม่จึงไม่ควรส่งลูกเล็ก ๆ ที่ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ไปทำงาน ถ้าจะส่งลูกไปก็ต้องติดตามไปส่งลูกเองให้ถึงที่ทำงาน และให้ลูกติดต่อมาบ้านบ่อย ๆ ถ้าเกิดปัญหาที่สามารถติดต่อขอความช่วยเหลือตามแหล่งที่บอกไว้ในหนังสือ

สำหรับครูอาจารย์สามารถใช้หนังสือเล่มนี้เป็นคู่มือประกอบการสอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้เด็กนักเรียน โดยเฉพาะชั้นป.4-ป.6 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่อาจถูกส่งไปทำงาน เป็นการช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตัวเองเมื่อประสบปัญหาจากการทำงาน

โครงการแรงงานเด็ก ผู้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ หวังว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้่านทุกท่าน ในการช่วยกันป้องกันและแก้ไข ปัญหา ไม่ให้เด็กน้อยทั้งหลายต้องได้รับความทุกข์กายทุกข์ใจจากการต้องมาทำงานก่อนวัยอันสมควร และขอให้ทุกท่านช่วยกันเผยแพร่ความรู้จากหนังสือนี้โดยแพร่หลายจะขอบพระคุณยิ่ง

โครงการแรงงานเด็ก
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

เปิ้ล

ชีวิตที่เหลือเพียงครึ่งเดียว

ตะวันคล้อยลงมากแล้ว ฉันเพิ่งเก็บ
สำหรับข้าวที่น้อง ๆ กินเสร็จไปเมื่อครู

เด็ก ๆ ริ่งเฟ้นฟ่านกันเต็มซอย และ
ส่วนหนึ่งยึดลานหน้าบ้านฉันเล่นตั้งแต่

วันนี้พ่อไม่ได้ไปทำงาน จึงนั่งล้อม
วงกินเหล้าสรวลเสเฮฮากับเพื่อน ๆ อยู่หน้า
บ้านเช่นเคย เสียงจากวงเหล้าค่อย ๆ ดังขึ้น
ตามฤทธิ์ดีกรีของแอลกอฮอล์ที่เข้าไปทำ
ให้ลมชักวงเหล้านั้นเมามาย

ฉันนั่งมองดูเด็ก ๆ แล้วอดนึกถึงน้อง
คนสุดท้าย ซึ่งอยู่กับแม่ที่พิศตรโนนไม่ได้
ทั้งพ่อและแม่เลิกร้างกันโดยฉันไม่อยาก
ไปนึกถึงสาเหตุ พ่อตัดสินใจพาฉันและน้อง
อีก 2 คนเข้ากรุงเทพฯ มาปลุกกระต๊อบ
เล็ก ๆ อยู่ในตรอกนี้ ไม่ห่างจากโกดังข้าว
ที่พ่อไปรับจ้างแบกลองเรือใหญ่ไปถ่ายขึ้น

เรือเดินสมุทรอีกต่อหนึ่ง

เสียงโหวกเหวก ๆ ของพ่อดังมาจาก
วงเหล้า เมื่อชายสูงอายุแปลกหน้าคนหนึ่ง
เดินเข้ามาในซอย

“เฮ้ย...เฮ้ย นั่นไอ้เที่ยงนี่หว่า มาไวย
...มาจิงหวะดีเซียว ล่อชักกร๊อบก่อนวะ”

เขาไม่ปฏิเสธคำเชิญชวนของพ่อเลย
“นั่นไงลูกสาวข้า” พ่อพูดพลาง
บู้บ๋อมาที่ฉัน ซึ่งนั่งอยู่ไม่ไกลนัก

“เออ...โตแล้วนี่หว่า เรียนหนังสือ
ชั้นไหนวะ”

“ไม่ได้เรียน พ่อมายเมียทิ้งอย่าง
ข้าจะมีปัญญาที่ไหนมาส่งลูก...เอ็งมีงาน
ให้มันทำมั้ยละ”

ฉันเพิ่งรู้เดี๋ยวนี้เองว่าพ่อคิดยังไงกับ
ฉัน นี่ถ้าพ่อไม่กินเหล้าสภาพครอบครัว

ของเราคงดีกว่านี้อีกเยอะ แต่สำหรับเรื่อง
งาน...ฉันคิดตรงกับพ่อว่าฉันโตแล้ว ควรมี
งานทำเสียที

“ข้ามีเพื่อนเป็นเจ้าของร้านทำทอง
เดี๋ยวจะลองฝากให้ อยู่แค่บางปะกอกนี่เอง”
นายเที่ยงบอกพ่อ ก่อนจะคุยเสียงดังกับคน
อื่น ๆ ในวงเหล้าต่อ

พ่อแสดงความดีใจจนออกนอกหน้า
ควักแบ๊งค์บับูยี่ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นจำนวน
สุดท้ายที่สีออกมาจากกระเป๋าเสื้อ เรียกเจ้า
เล็กน้องชายคนรองของฉันให้ไปซื้อเหล้า
มาเพิ่ม คล้ายกับจะเลี้ยงฉลองความสำเร็จ
เบื้องต้นจากการบอกเล่าของนายเที่ยง
เมื่อครู

★★★★★★★★★★

ร้านทำทองที่ฉันไปทำงานด้วยนั้น เป็นห้องแถวคูหาเดียวสองชั้น มีเด็ก ๗ วัยเดียวกับฉันทำงานอยู่ก่อนแล้วประมาณ 7-8 คน แต่ละคนนั่งอยู่ที่โต๊ะเดี่ยว ๆ มีเศษทองวางอยู่ด้านหน้า และตะเกียงกระป๋องนมแสงสีแดงไว้บนโต๊ะคนละกระป๋อง พวกเขาใช้คีมอันเล็ก ๆ คีบห้วงทองอันหนึ่งร้อยเข้าไปกับห้วงทองที่ร้อยมาแล้ว เป็นสายยาว

“อีหนู แรก ๆ นี่เอ็งดูเขาไปก่อนนะ อีก 2-3 วันค่อยเริ่มงาน” เจ้าของบ้านที่ใคร ๆ เรียก ‘เสี่ย’ บอกฉัน และขอให้ฉันพักเสียที่ร้านร่วมกับเด็ก ๆ คนงานนั่นเอง

“จะได้ไม่ต้องลำบาก ไป ๆ มา ๆ ”

เสี่ยว่าอย่างนั้น

ฉันเริ่มลงมือทำงานอีกไม่กี่วันต่อมา เสี่ยบอกว่าให้เงินเดือน 400 บาท เริ่มทำงานแต่เช้าและเลิก 6 โมงเย็น อาหารการกินฟรี

งานที่ดูเหมือนง่าย ๆ ที่แรกนั้น ไม่ได้ง่ายอย่างที่ฉันคิดเลย กว่าจะเอาคีมจับห้วงทองจิว ๆ นั้นได้สำเร็จ แล้วค่อย ๆ ใส่เข้าไปในห้วงสุดท้ายของสายสร้อยทองสุดแสนจะยากเย็นแสนเข็ญเต็มประดา เพียงชั่วครั้งวันก็รู้สึกปวดตาและเมื่อยนิ้วไปหมด

อย่างไรก็ตาม ฉันคงต้องทน เพราะรู้ดีว่าการได้ทำงาน นอกจากจะไม่เป็นภาระต่อพ่อแล้ว ฉันจะได้มีเงินเป็นของตัวเองเสียที ไม่ต้องขอพ่ออีกต่อไป

เมื่อมีเงินมากพอ ฉันอยากไปหาแม่ และน้องคนเล็กที่พิจิตรสักครั้ง

6 เดือนผ่านไป ฉันค่อยขานาญขึ้น เสี่ยบอกให้ฉันไปชวนเจ้าเล็กมาทำงานด้วย ซึ่งพ่อยืนยันต่อขานี้มากเข้าไปอีก

“เอ็งก็โตแล้วเหมือนกัน ได้งานทำแล้ว ไม่ต้องเรียนต้องเร็นมันหรอก” พ่อบอกเจ้าเล็กอย่างนั้น

ทั้งเจ้าเล็กและตัวฉันทำงานอยู่กับ

เสี่ยอย่างค่อนข้างสุขสบายพอสมควร แม้บางครั้งจะทำงานหนักไปบ้าง แต่เสี่ยก็ยังโอภาปราศรัยเห็นอกเห็นใจคนงาน...และแล้วไม่นานนัก ทุกคนก็ได้รับข่าวร้าย เสี่ยที่ฉันอยู่ด้วยตัดสินใจเลิกกิจการ เพราะทนขาดทุนไม่ไหว

“เสี่ยจะพาพวกลื้อไปฝากให้อยู่กับอาเฮียที่ตลาดโพธิ์ทองนะ ใครจะไปหรือไม่ไปก็ได้” เขาหมายถึงน้องเมียที่มีกิจการแบบเดียวกัน

ฉันกับเจ้าเล็กตัดสินใจไปอยู่ที่นั่นต่อ ด้วยคิดว่าจะพยายามทำงานเก็บเงินให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

*****

เจ้าของร้านทำทองแห่งใหม่ เป็นคนผิวคล้ำ ร่างใหญ่ราวกับยักษ์ปักหลั่น สายตาของเขาไม่ได้ฉายแววแห่งความปรานีเช่นเสี่ยคนเก่าที่ฉันเคยอยู่ด้วยเลย ใจของฉันทันครั้นคร้ามอย่างไรพิกล...นายจ้างใหม่ของฉันชื่อสมชาย

แล้วก็เป็นอย่างที่ฉันคิด ตลอดระยะเวลาเกือบปีที่ฉันทำงานกับเขา ต้องตื่นแต่เช้าทุกวัน เพื่อซักเสื้อผ้าให้ลูก ๆ ของเขา กว่าจะกินข้าวเช้าก็ร่วม ๑ โมง และเริ่มทำทอง จะได้กินข้าวเที่ยงก็ต้องบ่ายล่วงแล้ว

งานที่นี่ไม่ได้เลิกตอนเย็นอย่างเสี่ยคนเก่า แต่เขาจะให้ทำงานอีกช่วงหนึ่ง เริ่ม

เวลา 6 โมงเย็นเศษ ๆ หลังอาหารเย็นเสร็จไม่เท่าไร กว่าจะเลิกไปนอนได้ราว ๆ ๒ เป็นอย่างเร็วที่สุด

การร้อยห้วงทองยามกลางคืน ที่มีแค่แสงไฟจากตะเกียงกระป๋อง ทำให้ฉันรู้สึกตาพร่า ปวดเมื่อยและเหนื่อยล้าอย่างบอกไม่ถูก ฉันทอยากจะลาออกแล้วไปหางานใหม่ที่ดีกว่าทำ บางทีฉันอาจจะเจอ นายจ้างอย่างเสี่ยคนเดิมบ้าง

“ไม่ได้ ลื้อออกไม่ได้ ถ้าลื้อจะออก ต้องให้พ่อลื้อเอาเงินมาจ่ายอ้าวหนึ่งหนึ่ง เป็นค่าเรียนวิชาที่อ้าวสอนให้ลื้อ”

ฉันงงงวยว่านายสมชายมาสอนวิชานี้ให้ฉันตั้งแต่เมื่อไหร่ แล้วจับกังแบกกระสอบข้าวสารอย่างพอฉันจะไปมีปัญญาหาเงินหมื่นมาจากไหน

อารมณ์ของนายสมชายค่อนข้างบูดบึ้งมากขึ้นทุกวัน ฉันเคยเห็นผู้ว่าจ้างให้นายสมชายทำทองมาต่อว่าที่งานไม่เสร็จอยู่บ่อย ๆ เนื่องจากเขารับงานมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่พวกเราเด็ก ๆ ก็เร่งทำงานจนสุดฤทธิ์ สายตัวแทบขาดอยู่แล้ว

“เฮ้ย...ใครเอาเงินอ้าวไปวะ อ้าววางไว้ตรงนี้สิบบาท” เสียงนายสมชายตะโกนถามเด็กคนงาน ฉันเงยหน้าจากสายสร้อยที่กำลังร้อยอยู่ แล้วหันกลับมาทำงานใหม่โดยไม่สนใจ ทุกคนเงยบกริบ เขาจึงไปที่เจ้าเล็ก ซึ่งดูเหมือนจะเป็นเด็กที่เขาเกลียดมากที่สุด

“ไอ้เล็ก...เมื่อกี้เอ็งลুকไปห้องน้ำนี่หว่า เอ็งเอาไปรีเปลา”

เจ้าเล็กไม่ตอบ ฉันหันไปมองน้องเห็นเจ้าเล็กจ้องนายจ้างตาไม่กะพริบ ถ้าใครอ่านความในใจของเจ้าเล็กออก จะรู้ว่ามันสบถตาเขาในใจเข้าให้แล้ว

“ว่าไง ไอ้เล็ก” นายสมชายพูด “ไม่ได้เอาไป ไม่เชื่อเฮียลองค้นดูก็ได้...มันปลิวไปหรือเปล่า หรือเฮียไม่ได้เอามาวางไว้” เจ้าเล็กย้อน

เขาคำรามพลางกระซอกแซก
แล้วจับมือเจ้าเล็กจนไฟที่
กระป๋องตะเกียงบนโต๊ะ
จนเนื้อไหม้กลิ่นเหม็นคุ้ง

เหมือนกับบรรดาน้ำมันเข้าไปในกอง
เพลิง แวตตาของนายสมชายตมิ่งทิงน่ากลัว
มากยิ่งขึ้น เขาปราดเข้าไปหาเจ้าเล็ก

“แต่ข้าเห็นเอ็งเอาไป” เขาคำราม
พลางกระซอกแซก แล้วจับมือเจ้าเล็กจน
ไฟที่กระป๋องตะเกียงบนโต๊ะข้างหน้า
จนเนื้อไหม้กลิ่นเหม็นคุ้ง

“กูเห็นมึงเอามือนี้นี้อหีบ...มือนี้นี้อ
มือนี้อ” เขาตะโกน

ทุกคนตกตะลึงพรึงเพริด เจ้าเล็ก
ร้องสุดเสียง พยายามดิ้นแต่ก็ไม่หลุดจาก
มืออันใหญ่โตของนายสมชาย

“อย่าทำ...อย่าทำน้องฉัน” ฉันได้
สติ ตะโกนบอกแล้ววิ่งไปดึงตัวนายจ้าง

อำมหิต

นั่นแหละ ความบ้าคลั่งของเขาจึง
ผ่อนคลายเป็นยอมปล่อยเจ้าเล็ก

แผลบนฝ่ามือที่ถูกไฟลนเมื่อครู
เหวอะเหวอนน่ากลัว หนึ่งมือขยุ้มเข้าหากัน
เพราะความร้อน บางส่วนปริแตกเห็นเนื้อ
สีแดง น้ำเหลืองไหลเยิ้มอยู่รอบ ๆ แผล

“กูจะทำมึงอีก ถ้ามึงขโมย” นายจ้าง ซึ่งสวมวิญญาณสัตว์ป่าคำรามสำทับอีก แล้วไปนั่งหอบอยู่บนเก้าอี้ตัวใหญ่ของมัน ฉันทระครองเจ้าเล็กไปทำแผล สงสารน้องจนหน้าตาไหล แต่เราสองคนจะทำอย่างไรได้ เมื่อเกิดมาจนและอยู่ในสภาวะไม่มีทางเลือกเช่นนี้

★★★★★★★★

วันเวลาผ่านไปอย่างเชื่องช้า ฉันทอยากจะไปจากที่นี่ให้เร็วที่สุด แต่ก็มองไม่เห็นทาง อยู่ที่นี่แม้จะทำงานหนัก แต่ยังมีข้าวกิน มีที่ซุกหัวนอน เด็กอายุ 14 อย่างฉัน จะทำอะไรได้มากกว่านี้เล่า

ฉันยังคงทำงานหนักหามรุ่งหามค่ำ อยู่เช่นเดิม แผลของเจ้าเล็กค่อย ๆ ดีขึ้น แต่มันกลายเป็นแผลเป็นน่าเกลียด ซึ่งคงไม่มีทางทำให้ดีไปกว่านั้น

วันตรุษจีนกำลังจะมาถึงสัปดาห์ข้างหน้า งานของทุกคนที่นี่มากขึ้นเท่าตัว ไม่มีใครได้พักผ่อน บางครั้งที่ฉันเงยหน้าขึ้น

จากสายสร้อย ตาฉันพร่าจนไม่เห็นโลกหมุนคว้าง

“ฮึเปิ้ล มึงนั่งสัปหงกอยู่นั่นแหละ งานแรงจะตาย” เสียงนายจ้างตวาด

หนังตาของฉันทหนักยิ่งคล้ายกับมีลูกตุ้มถ่วง หูแว่วเสียงนายจ้างอยู่ข้าง แต่ก็ค่อยเต็มที่ ฉันทบอกตัวเองว่าง่วงเหลือเกิน ตั้งใจจะเงยหน้าอยู่เช่นนั้นสักพัก เพื่อไล่ความง่วงให้หมดไป แต่...ทันใดนั้นฉันทก็เห็นนายสมชายลุกขึ้น คว่ำไม้กวาดแล้วตรงรี่มาที่ฉันท

ฉันทเห็นเขาเงื้อด้ามไม้กวาดขึ้นแวบ

ฉันทเห็นเขาเงื้อด้ามไม้กวาดขึ้นแวบเดียว
รู้สึกว่ามีอะไรหนัก ๆ กระทบที่ท้ายทอย

เดียว รู้สึกว่ามีอะไรหนัก ๆ กระแทกที่ท้าย-
ทอย มันเจ็บแปล็บไปทั่วตัว แก้วหูลั่น
เปรี๊ยะราวกับได้ยินเสียงฟ้าผ่า แล้วฉันก็ไม่
รู้สึกอะไรอีกเลย

★★★★★★★★

เมื่อตื่นขึ้นอีกที ฉันเห็นนางพยาบาล
ยืนอยู่ใกล้ ๆ นึกลำดับภาพดูก็พอจะเห็น
เหตุการณ์ได้เลือนลาง...หัวฉันร้าวระบม
แทบจะแตกออกเป็นเสี่ยง ๆ

พอกับอา รวมทั้งเจ้าเล็กเดินเข้ามา
ในห้อง

“เอ็งไปอยู่กับอาเถอะนะลูกนะ อย่า

อยู่กับพ่อเลย พ่อเอ็งไม่ดูแลเอ็งเลย” อา
พุ่มพ่ายน้ำตาไหลลงมานองหน้า

พยายามยกมือไหว้อา แต่ฉันยกมือ
ไม่ขึ้น ขาทั้งสองข้างไม่มีความรู้สึกใด ๆ
อีก

ฉันอยู่โรงพยาบาลนานทีเดียว
อาบอกว่าออกจากโรงพยาบาลเมื่อไหร่จะ
รับฉันไปบ้านเอาที่พุทธมณฑล อาเป็นคน
วิ่งเต้นร้องเรียนสหภาพแรงงานซึ่งได้ไป
แจ้งให้โครงการแรงงานเด็กช่วยทำเรื่อง
เอานายจ้างใจโหดเข้าคุก...ฟ้องร้องที่มันทำ
ร้ายฉันด้วยไม้กวาดและใช้แรงงานเด็ก
อย่างผิดกฎหมาย

หมอบอกว่า ฉันจะต้องกลายเป็นคน
ขาพิการ แม้จะหายป่วยแล้ว เพราะด้าม

ไม้กวาดที่หวดลงไปยังท้ายทอยของฉันจน
สุดแรงของนายจ้างนั้น ได้ทำลายประสาท
ที่ต่อไปยังขาตื้นซ้ายจนหมดสิ้น

“เดชะบุญที่เอ็งยังไม่ตาย” อาพิมพ์้ำ
เมื่อเอาใบหน้ามาเคลี่ยคลอข้างแก้มฉัน

หน้าตาของฉันโหลริน...นึกถึงแม่...

นึกถึงน้อง...นึกถึงความหิวโหดของนาย
จ้างที่ฉันเคยคิดว่าจะทำงานให้เขาจนสุด
ความสามารถ...นึกถึงใครต่อใครที่ฉัน
อยากช่วย อยากทำอะไรต่ออะไรให้อีกเยอะ

แต่...นับจากนี้เป็นต้นไป ฉันคงช่วย
ใครไม่ได้อีกแล้ว เพราะชีวิตฉันเหลือเพียง
ครึ่งเดียวเท่านั้น

★★★★★★★★

เป็ลและเล็กอายุ 14 และ 12 ปี เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แรงงานเด็กถูกนายจ้างทำ
ร้ายร่างกายจนบอบช้ำและถึงกับพิการ โครงการแรงงานเด็กช่วยเป็นตัวแทนฟ้อง
ร้องนายจ้าง ทั้งคดีแรงงานและอาญา ซึ่งนายจ้างต้องจ่ายเงินค่าจ้างและติด
คุก เพราะใช้แรงงานเด็กอย่างหนักและทำร้ายร่างกาย ปัจจุบันเข็ลมีอาการดีขึ้น
จนสามารถเดินได้โดยไม่ต้องใช้ไม้ค้ำ เรื่องนี้เป็นข้อเตือนใจว่า นายจ้างไม่ได้มอง
เด็กอย่างเป็นลูกหลาน แต่มองว่าเป็นแรงงานที่เขาต้องใช้ให้คุ้มเพื่อให้เกิดผล
กำไรมากที่สุด และถ้าคราวใดการค้าขายของเขาติดขัดทำให้อารมณ์ถึงเครียด
นายจ้างก็อาจจะบายอารมณ์ด้วยการทำร้ายลูกจ้าง โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่ไม่มีทาง
ต่อสู้กับเขาได้

ความขมขื่น ของน้อย

จำตำรวจที่นั่งอยู่คนละฟากโต๊ะข้าง
หน้าฉัน หยุดจิ้มนิ้วของเขาลงบนแป้น
พิมพ์ดีด แล้วเงยหน้าขึ้นถามฉันต่อ

“แล้วเขาทำยังไงหนูอีก”

“มันมัดมือหนูติดลูกกรงหัวเตียง”

เขาหันกลับไปก้มหน้า พิมพ์ดีดต่อ
อีกประโยคตามที่ฉันบอก

“แล้วไงอีก...เล่าไปเลย”

“มันถอดกางเกงหนู แล้วก็ถอด
กางเกงมัน”

“หนูเห็นว่าเขาใส่กางเกงในหรือ
เปล่า”

“ใส่”

“จำได้มั๊ย สีอะไร กางเกงในนะ”

“สีฟ้า”

ไม่รู้อำนาจอะไรที่ทำให้ฉันตอบ
คำถามจำตำรวจอย่างไม่สะทกสะท้านหรือ
อับอาย เมื่อต้องตอบคำถามละเอียดถึง
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ฉันรู้อย่างเดียวว่า
อยากจะทำอะไรให้นายจ้างบ้างถ้าฉัน
เพราะฉะนั้นการตอบคำถามทุกถ้อยกระทาง
ความ ตำรวจคงทำให้มันติดคุกนานขึ้น...
ฉันคิดเช่นนั้น

ฉันจำได้ว่า ก่อนหน้าจะเดินทาง
เข้ากรุงเทพฯ แม่แม่ผู้ใหญบ้านบอกฉัน
ว่า

“อีน้อยเอ๊ย เอ็งระวังตัวให้ดี ข้าได้
ยินมาเยอะแล้ว ไอ้พวกกรุงเทพฯ เมือง
บางกอกนะมันร้ายนัก ยิ่งเอ็งเป็นสาวเป็น
แล้วด้วย ข้ากลัวเหลือเกิน”

แล้วสิ่งที่แม่แม่พูดไว้ ก็เกิดขึ้นกับ
ฉันจนได้

วันที่ฉันนั่งรถไฟมากับยายชิต คนบ้านดงบังที่ไปชวนฉันมากรุงเทพฯ ฉันยังนึกอยู่ว่า บางที...แม่เฒ่าอาจจะไม่ยอมให้ฉันไปกรุงเทพฯ เพราะยายของฉันแก่แล้ว น้องอีกคนก็ยังเล็กอยู่ ส่วนพี่ชายของฉันหายหัวบ่อย ๆ ฟังพออะไรไม่ได้

ถ้าฉันยังอยู่ที่หมู่บ้านก็ไม่รู้จะไปทำอะไรกิน ไม่มีที่ดินสักผืนมือ คนที่มีไร่นายังหมดปัญญาเพราะฝนแล้งติดต่อกันมาหลายปีแล้ว ดินแตกกระแวงเต็มท้องทุ่งจะไปรับจ้างก็ไม่มีคนจะจ้างเสียด้วยซ้ำ

นอกจากยายกับน้อง ฉันไม่ห่วงอะไรอีก บางครั้งนึกถึงแม่ที่ตายพันทุกซ์ไปนานแล้วเหมือนกัน ถ้าแม่ยังอยู่อาจจะเป็นเพื่อนฉันเข้าเมืองหลวงบ้าง สำหรับพ่อฉันรู้สึกเฉย ๆ เพราะพ่อหายสาบสูญไปตั้งแต่แม่ยังไม่ตายด้วยซ้ำ ยิ่งคนโน้นบอกที่คนนี้บอกฉันที่ว่าพ่อไปมีเมียใหม่ที่บ้านโคกสูงโน่น ฉันก็ยังชินชา ไม่มีความคิดถึงใด ๆ หลงเหลือให้พ่ออีก

รถไฟพาฉันข้ามคืนจนถึงเมืองบางกอกตอนรุ่งเช้า ผู้คนแน่นสถานีไปหมดทั้ง ๆ ที่ตอนอยู่ในรถฉันว่ามันแน่นมากพอแรงอยู่แล้ว

“นี่เขาเรียกหัวลำโพง” ยายชิตบอกแสดงความรู้อยู่เพราะแกขึ้นล่องกรุงเทพฯ-อุดรบ่อย ๆ

ฉันเมื่อยจนหัวกระเป๋าทบไม่ไหว นี่ถ้าไม่เห็นแก่ยายและน้องว่าเสียใจละก็ฉันไม่คิดว่าอยากจะมาเมืองบางกอกเท่าไรหรอก

“เอ็งไปเถอะ เพื่อจะได้ส่งเงินมาให้ น้องเอ็งมั่ง ข้าแก่แล้วไม่มีปัญญาเลี้ยง” ยายบอกฉันตอนที่รับเงินพันห้าจากยายชิตเป็นค่าทำงานล่วงหน้าของฉัน

ยายชิตพาฉันเดินออกจากหัวลำโพงแล้วข้ามถนนเมื่อพ้นชายคาสถานีรถไฟที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่ฉันเคยเห็นไปยังอีกฟากก่อนจะนำหน้าเข้าไปในห้องแถวไม้ฉบับ ๆ

แถบนั้น

“เป็นไงพี่ชิต เทียนนี่ได้มาแค่คนเดียวเองอะ”

“เฮ้อ...เดี๋ยวนี้เด็กหายาก”

บนฝาผนังห้องแถวนั้นมีป้ายเขียนรายการตำแหน่งงานต่าง ๆ เต็มไปหมด บอกด้วยว่างานไหนเงินเดือนเท่าไร

ฉันคิดว่า คราวนี้คงได้ทำงานแน่ ๆ ยายชิตเข้าไปกระซิบกระซาบอะไรกับผู้หญิงอ้วนทอปากแดงแซ่ด ที่ร้องทักทายแกเมื่อครู่หลังโต๊ะ ก่อนจะเดินออกมาบอกฉันซึ่งยังเก้ ๆ กัง ๆ

“เอ็งไปทำงานโรงงานธูปก่อนก็แล้วกันนะ เขาให้เอ็งเดือนละ 600 กินอยู่ประจำ”

เงิน 600 บาทมีความหมายต่อฉันแน่นอน ฉันคงแบ่งให้ยายได้ใช้บ้าง ให้น้องบ้าง พี่บ้าง และความหิวโหยของทุกคนที่บ้านซึ่งฉันเพิ่งจากมาคงจะบรรเทาเบาบางไปบ้าง ฉันพยักหน้าแล้วจ่อมตัวลงนั่งบนเก้าอี้ยาวในสำนักงานจัดหางาน

งานที่โรงงานทำธูปไม่หนักเท่าไรหรอก หน้าที่ที่ฉันต้องทำก็คือ เอาธูปเปียก ๆ เดินไปส่งให้คนอยู่เก่าเขาตากแดดกลางลาน ฉันเคยยืนดูเขาทำ ที่แรกก็สงสัยว่าเขาทำได้อย่างไร เพราะธูปมัดใหญ่ขนาดคนหอบ ผูกเชือกตรงกลางเพียงเส้นเดียว ก็ตั้งบนพื้นซีเมนต์กลางแดดได้

คนงานเก่าเขาทำให้ฉันดู ด้วยการหมุนก้านธูปแผ่ออกไปเหมือนดอกไม้บาน แล้วตั้งกับพื้น ธูปก็ตั้งได้โดยไม่ต้องมีอะไรมายึด

“ต่อไปแกต้องรับหน้าที่ย่างฉัน...ตอนนี้ค่อย ๆ หัดไปก่อน ทำไม่ยากหรอก...สบายมาก” นักตากธูปเล่าพลางทำท่าทำทางประกอบ

ฉันรู้สึกดี ฉันอยู่ที่นี้สุขสบายดี

5-6 เดือนต่อมา ยายชิตกลับมาหาฉันอีกครั้ง กระซิบบอกว่ามีงานใหม่ เงิน

เดือนเยอะกว่าเก่ามาก ให้ฉันลาออกจากโรงงานทำธูปเสีย ความที่อยากได้เงินเยอะ ๆ ทำให้ฉันลาออกจากโรงงานทำธูป แม้ว่าเจ้าของโรงงานจะทัดทานเพียงไรก็ตาม

ยายชิตพาฉันไปอยู่กับนายจ้างใหม่ ในฐานะคนใช้ของบ้านนั้น ฉันเองมารู้ทีหลังว่านี่คือเล่ห์เหลี่ยมของยายชิตหรือผู้ที่ทำมาหากินประเภทนี้ คือเมื่อไปหาคนงานไม่ได้หนักเข้า เขาก็จะตระเวนยุยงให้คนงานเก่าออกจากที่ทำงานเดิม ไปให้นายจ้างคนใหม่ เอาค่านายหน้า รวมทั้งค่าเดินทางต่าง ๆ จิปาถะจากนายจ้างคนใหม่นั้นแหละ

★★★★★★★★

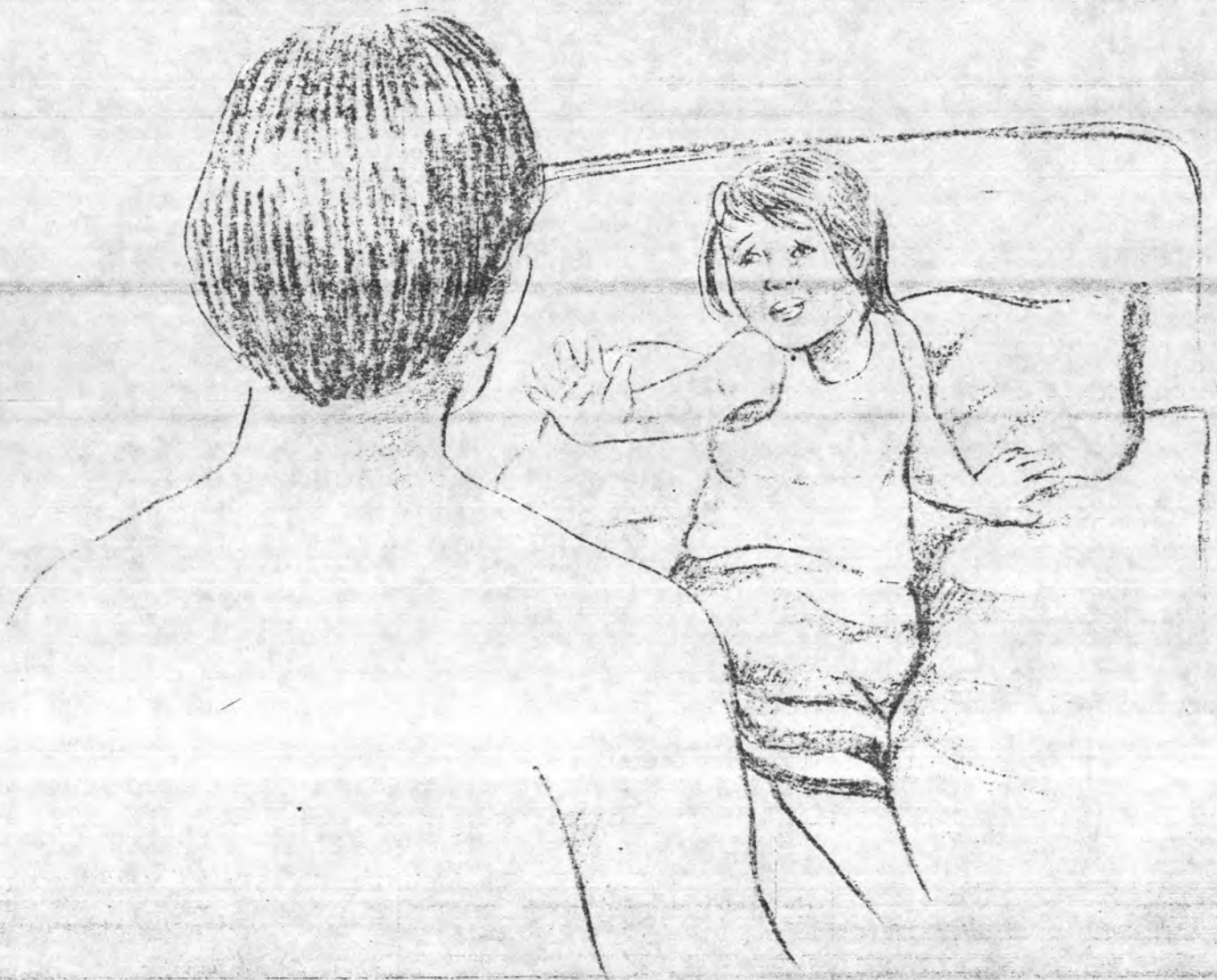
นายจ้างใหม่ของฉันเป็นครอบครัวไม่ใหญ่นัก มีพ่อแม่และลูกอีก 2 คน ลูกนั้นยังเล็กอยู่ บ้านเป็นห้องแถวประตูหน้าถูกปิดตายเมื่อทั้งผิวเมียออกไปทำงาน ฉันอยู่ในบ้านจะต้องทำความสะอาดทั้ง 4 ชั้น ซักเสื้อผ้าของทุกคน

ฉันไม่ค่อยชอบที่ทำงานใหม่นัก เพราะไม่มีเพื่อน มีหน้าซำยังถูกขังไว้ในบ้านตลอดวัน โดยนายจ้างอ้างแต่เพียงว่าเกรงฉันเปลวเรือ ไม่ใส่กุญแจหน้าบ้านเดี่ยวใคร ๆ เข้าไปขโมยของหมด

เมื่อฉันเองเป็นคนตัดสินใจผิด จึงต้องพยายามอดทน เพราะฉันเองที่หลงเชื่อยายชิต แต่ฉันก็ตั้งใจจะอยู่เพียงปีเดียวเท่านั้น แล้วจะลากลับบ้านนอก ฉันคิดถึงน้องกับยายเหลือเกิน

“น้อย...น้อย เอาหน้าเย็นมาให้กินหน่อย” เสียงนายจ้างผู้ชายที่เพิ่งกลับจากทำงานร้องสั่งฉัน พลางเดินดุ่มขึ้นไปบนห้องชั้น 2

เขาตรงรี่เข้ามาถึงลากกึ่งยกตัวฉันไปที่เตียง โถมทับลงมาบนตัวฉัน

ประตูห้องเปิดอยู่แล้ว ฉันมองเข้าไปไม่เห็นเขาหรอก จึงเดินเข้าไปเอาแก้วน้ำตั้งบนโต๊ะ แต่เมื่อหันหลังกลับ ประตูห้องก็ปิดลงก่อนที่ฉันจะถึงประตู ตัวเขายืนอยู่ด้านหลังประตูนั่นเอง

เขาตรงรี่เข้ามาถึงลากกึ่งยกตัวฉันไปที่เตียง โถมทับลงมาบนตัวฉัน ปล้ำให้ลงไปนอนกับที่นอน

ฉันพยายามดิ้นรน ใช้เท้าถีบเขา แต่เขาหันกลับมาจับข้อเท้าฉันโดยไม่ต้องพะวงกับมือของฉันอีกต่อไป ร่างของฉันถูกพลิกหงายขึ้น เสื้อผ้าของฉันถูกมันฉีกขาดไม่เป็นชิ้นดี

ฉันไม่รู้ว่าสติตั้งค์ฉันมันหายไปไหนหมด ตาพร่าแลเห็นห้องหมุนคว้าง ร่างกายทุกส่วนปวดร้าว

หัวใจของฉันกำลังร้องไห้
นี่เองที่เขาเรียกว่า “ป่าเถื่อน” ฉัน
เพิ่งรู้สึกของมันวันนี้เอง

ลมพัดเข้ามาทางหน้าต่างกระชอกใหญ่ เสียงแม่เฒ่าเมียผู้ใหญ่บ้านลอยมากับลมนั้น ฉันได้ยินแว่ว ๆ ก่อนจะสิ้นสติไป

★★★★★★★★

นับจากวันนั้นเป็นต้นมา ฉันถูกปล่อยให้ทำงานอยู่ในบ้านตามลักษณะเดิม ฉันไม่กล้าเอ่ยปากให้ใครรู้ แม้แต่เมียของนายจ้าง จนกระทั่งชายหญิงคู่หนึ่งมาร้องเรียกฉันที่ประตูหน้าซึ่งถือคฤภณแจอยู่ พวกเขาบอกว่ามาจากโครงการแรงงานเด็กและกลุ่มเพื่อนหญิง มีคนโทรศัพท์ไปบอกพวกเขาว่ามีเด็กผู้หญิงถูกขังอยู่ในบ้านนี้จึงอยากมาช่วยเหลือ

“เธออยากออกมามั้ย ถูกขังอยู่อย่างนี้ทั้งวันหรือ” ผู้หญิงคนนั้นถามฉัน

ฉันพยักหน้า ใจฉันมันไม่อยู่กับเนื้อกับตัวแล้ว ฉันไม่อยากเชื่อคนบางกอกอีก

ต่อไป แต่ถ้ามีโอกาส ฉันก็อยากจากที่นี่ไปให้เร็วที่สุด

อีกไม่นาน เมื่อฉันยืนยันกับเธอว่าถูกขัง ทั้งสองคนก็ไปพาดำรวจมาช่วย

เมื่อได้อิสภาพ และคิดว่าฉันพอจะเชื่อพวกเขาได้ ฉันจึงเล่าความจริงทั้งหมดที่มนุษย์บ้างกามคนนั้นทำกับฉัน ฉันมิได้เพียงถูกกักขังทางร่างกายเท่านั้น แต่หัวใจของฉันก็ถูกมันเหยียบย่ำจนยับเยินด้วยเช่นกัน

มันยึดเหยียดราศีควาให้ฉันโดยที่ฉันไม่ได้เต็มใจแต่อย่างใด

ก็ในเมื่อมันยังทำกับฉันได้ เมื่อฉันมีโอกาสดันก็ต้องทำกับมันบ้าง

ถึงมนุษย์บ้างกามผู้นี้จะต้องเข้าคุกโดยกฎหมายบ้านเมือง แต่ก็ยังไม่สาสมแก่ใจฉันอยู่ดี เพราะฉันจะไม่มันวันเรียกร้องสิ่งที่สูญเสียไปแล้วกลับคืนมาได้

มันเสมือนหนึ่งคืนอันมืดมิด...

คืนข้างแรมอันยาวนาน ที่เราอาจเห็นได้เพียงแสงหม่นสีดำของดวงจันทร์เท่านั้น

★★★★★★★★

กรณีนายจ้างข่มขืนลูกจ้างมีปรากฏอยู่ไม่น้อย เพราะสภาพการทำงานที่ลูกจ้างต้องกินอยู่ในบ้านนายจ้าง ทำให้นายจ้างมีโอกาสกระทำต่อลูกจ้าง ส่วนใหญ่ลูกจ้างทั้งหญิงสาวและเด็กหญิง มักไม่กล้าบอกเล่าให้ใครฟังเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องน่าอาย นายจ้างจึงไม่ปรกติเหล่านี้จึงลอบลอบอยู่ทำความขมขืนให้แก่เด็กสาวอื่น ๆ ต่อไปอีก แต่เรื่องของน้อยได้รับความช่วยเหลือ ทั้งจากโครงการแรงงานเด็ก และกลุ่มเพื่อนหญิง โดยน้อยยอมเปิดเผยพฤติกรรมของนายจ้าง ทำให้กฎหมายเอาผิดนายจ้างและลงโทษได้ ขณะนี้น้อยอายุ 14 ปี ทำงานรับจ้างอยู่ในหมู่บ้านเขต จ.อุดรธานี นับเป็นข้อเตือนใจพ่อแม่ได้ว่า ถ้าส่งลูกเล็ก ๆ มาทำงาน โดยเฉพาะลูกสาว อาจเจอเหตุการณ์เช่นเดียวกับน้อยก็เป็นได้

เขา ให้หยุดทำงาน กับเครื่องจักร

“ตอนเช้าไม่ได้กินข้าวไป แล้วกดปุ่ม
ผิด แล้วมันก็โดน นายจ้างเขาก็ทำเฉย”

น้ำเสียงนั้นเรียบราวกับไร้ความรู้สึก
แต่หยาดน้ำตาที่ค่อย ๆ ไหลอาบแก้ม บอก
ได้ดีถึงความเจ็บปวดรวดร้าวของ ด.ญ.เทวี
ซึ่งอายุเพียง 14 ปีผู้นี้ เธอสูญเสียมือซ้าย
ไปเพราะอุบัติเหตุจากการทำงาน นายจ้าง
ใช้เธอทำงานกับเครื่องจักรตัดกรอบรูป
ทั้ง ๆ ที่เธอเป็นแค่ลูกจ้างในแผนกตัด
กรอบรูป

ครอบครัวของเทวียากจนมาก พ่อกับ
แม่หย่ากันตั้งแต่เทวีอายุ 2 ขวบ บ้านที่อยู่
นี้ปลูกเองบนที่ดินของวัดทองนาปรัง อ.
บางกรวย จ.นนทบุรี แม่ต้องเลี้ยงดูลูก 5
คน ไปด้วยความเหนื่อยยาก ยึดอาชีพเก็บผัก
ตามสวนของเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่ง
ส่งสารที่แม่ต้องรับภาระแต่เพียงลำพัง ผักที่
เก็บมาได้จะมัดเป็นกำ ๆ นำไปขายที่ตลาด
ห่างจากบ้านประมาณ 1 กิโลเมตร ได้เงิน
วันละ 20-30 บาท เป็นค่ากับข้าวและค่า
ใช้จ่ายจิปาถะ เทวีเป็นลูกคนสุดท้อง เมื่อ
พี่ ๆ มีครอบครัวก็ย้ายออกไปหมด พี่สาว
ฝาแฝดของเธอไปช่วยดูแลน้ำที่ตบอด เทวี
จึงต้องอยู่กับแม่เพียง 2 คน และเป็นกำลัง
สำคัญช่วยทำมาหากินเมื่อจบ ป.6

เทวีเก็บผักขายได้ประมาณ 1 เดือน
พี่ลัดดาคนข้างบ้านได้มาชวนไปทำงาน
โรงงานล้างขวด ได้ค่าจ้างวันละ 30
บาท เป็นค่าใช้จ่ายช่วยแม่ได้บ้าง แต่งาน
หนักมาก ทำทั้งวัน มือแช่น้ำจนเหี่ยวซีด
เธอก็จึงเปลี่ยนงานใหม่อีก 2 แห่ง จนได้มา
ทำงานที่โรงงานกรอบรูป เพื่อนของเทวีทำ
งานที่นี้อยู่ก่อนแล้วและชักชวนเธอมา เทวี
มีหน้าที่ตัดกรอบรูปร่วมกับเพื่อน ๆ วัลไล
เลี้ยงกันอีก 3 คน

เทวีต้องออกจากบ้านแต่เช้า เพราะงานเช้า 8 โมง ทำให้บางวันเธอกินข้าวไม่ทัน งานชักรอบรูปสี่แต่ฝุ่นฟุ้งทั้งวันทำงานถึง 5 โมงเย็น ได้ค่าจ้างวันละ 40 บาท ถ้าจะทำล่วงเวลาตั้งแต่ 5 โมงเย็นถึง 2 ทุ่ม นายจ้างจะให้เพิ่มอีก 20 บาท ซึ่งเขาจะจ่ายเงินค่าจ้างทุกวันเสาร์ เทวีได้เงินค่าจ้างมากกว่าโรงงานก่อน ๆ ที่เคยทำ แม้วางานจะหนักแต่ช่วยแม่ได้มากขึ้น

เวลาผ่านไป 5 เดือน เย็นวันหนึ่งเทวีต้องทำงานล่วงเวลา พอกลับถึงบ้านก็หมดแรงจนแทบจะอาบหน้าไม่ไหว เพราะง่วงมากเหลือเกิน

“7 โมงเช้าแล้วลูก ตื่นเถอะ มากินข้าวซะ เดี่ยวไปทำงานไม่ทัน” เสียงแม่ปลุก

เทวีในเช้าวันรุ่งขึ้น แม่กลับมาจากเก็บผักสายหน่อย เทวีเองก็อ่อนเพลียจนไม่ได้ลุกขึ้นอย่างเคย

“สายแล้ว หนูต้องรีบไปละแม่ กินข้าวไม่ทันหรอก” เทวีว่า

“หิวตายซิลูก กว่าจะถึงเที่ยง” แม่พูดด้วยความห่วงใย

“ไม่เป็นไรหรอกแม่ ไปสายถูกเขาหักเงิน”

เทวีรีบลุกไปอาบหน้าแต่งตัว แล้วไปโรงงาน เช้าวันนั้น วันที่ 16 กันยายน 2531 วันที่เธอต้องจดจำไปชั่วชีวิต เธอรู้สึกมีแรงเล็กน้อยขณะที่ชักรอบรูป ได้ยินเสียงนายจ้างเรียก ดิดจะมีโมโหสักหน่อยด้วย

“วี มาคุมเครื่องตัดท่อนอยซิ วัฒนมันไม่มา ไม่รู้หยุดไปทำไม งานรออยู่ตั้งเยอะแล้ว คูชิตัง 8 โมงครึ่งก็ไม่มาทำงาน ฎจะหักเงินเสียให้เช็ด”

“จ๊ะ” เทวีรับคำโดยไม่รู้ว่าเธอยังเด็กเกินกว่าจะไปคุมเครื่องจักร พอนายจ้างเรียกใช้ก็รีบเดินไปที่เครื่อง ตอนเข้ามาใหม่ ๆ เวลาเห็นใบมีดเคลื่อนลงมาตัดกรอบไม้ อดเสียไล่ไม่ได้ทุกคราว แต่เธอดูพี่วัฒนคนคุมเครื่องวางแบบไม้และกดปุ่มจนรู้วิธี เธอจึงวางกรอบไม้เพื่อให้เข้าที่ด้วยมือซ้าย ความมีแรงทำให้มือขวาของเทวีเผลอกดปุ่มปล่อยมีดตัดลงมาโดยยังไม่ได้ดึงมือซ้ายออก เสียงมีดกระทบวัตถุดังจับเบา ๆ

เสียงมีดกระทบวัตถุ
ดังจับเบา ๆ โอ้...

“โอ...ย” เทวีกรีร้องเสียงดังพร้อม
กับดึงมือออกมา แล้วร่างล้มลงกับพื้นโรงงาน
“วี วี โดนอะไร”

“หา”

“โอ้ยเลือดเต็มเลย”

เสียงเพื่อนและพี่คนงานร้องดังระงม
กรูกันมายืนมุงรอบตัวเธอ พี่คนหนึ่งเข้า
พุงร่างเทวีให้หนึ่ง

“เฮ้ยอะไรกันนะ เออะอะไววายหา
อะไร” นายจ้างวิ่งมาดู พอเห็นกรอบไม้
ถูกตัดก็ร้องต่อว่า “ดูซิเสียหายหมด คุณ
เครื่องภาษาอะไรวะ แล้วนั่น” เขาหันไป
เห็นร่างเทวีที่นั่งเหยียดขา เขาตกใจเล็กน้อย
แต่ยังยืนเฉยอยู่

“วีมันถูกมีดตัดมือจะแก้แค้น เลือด
ออกเต็มเลย ทำอย่างไรดีละจ๊ะ” พี่คนที่
ประคองอยู่กล่าวเสียงลั่น ศีรษะเทวีโงนแง
ตาหลับ แต่ยังไม่หายใจดี ๆ เลือดไหล
ไม่หยุด เพื่อนที่ชื่อฟ้าจึงคว้าเอาผ้าซีริ่วมา
พันไว้

“หาเรื่องให้กูเสียเงินอีกแล้ว ชั่วของ
เสียหายยังไม่พอ แบบนี้ก็เจ๊งชิวะ” เจ้าแค้น
ตาโหมง ในที่สุดเขาพูดว่า “ไป ไป พามัน
ไปโรงพยาบาล พวกมึงอู่มันออกมาซิ”

เจ้าแค้นขับรถพาเทวีมาที่โรงพยาบาล
เมื่อเสร็จธุระเขาก็กลับทันทีและไม่เคยมา
เยี่ยมเยียนดูแลเทวีเลย

ตอนสายวันหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของ

โครงการแรงงานเด็ก 2 คน ไปเยี่ยมเทวี
ที่โรงพยาบาล เพราะเพื่อนบ้านช่วยโทร-
ศัพทไปแจ้งขอความช่วยเหลือ เนื่องจาก
เจ้าแค้นไม่ยอมรับผิดชอบและจะไม่ให้กลับ
ไปทำงานอีก เมื่อรู้ว่าพี่ 2 คนนี้มาหาด้วย
สาเหตุอะไร เทวีจึงคลายความวิตกกังวล
และเล่าเรื่องให้ฟัง โดยมีแม่และพี่สาวซึ่ง
มาเฝ้าใช้ช่วยตอบคำถามด้วย

“ตอนนั้นหนูรู้สึกขาไปทั้งตัว แล้
หน้ามืด แล้วมันก็เจ็บมาก” น้ำเสียงเรียบ
เฉย ขบใบหน้ากับหมอน หยาดน้ำตาไหล
เป็นทางลงมาเรื่อย ๆ

“ถ้าหายแล้วเทวีคิดจะทำอะไรต่อไป
จ๊ะ”

ตอนนั้นหนูรู้สึกขาไปทั้งตัว แล้หน้ามืด แล้วมันก็เจ็บมาก

“หนูไม่รู้ ถ้าแกไม่ให้ไปทำงานอีกแล้ว” น้ำเสียงยังคงเรียบเฉย แต่มีเสียงสะอื้นปนอยู่

“พวกพี่จะพยายามช่วยให้ได้มากที่สุดนะจ๊ะ ไม่ต้องเป็นห่วง”

“ขอบคุณมากค่ะ กรุณาช่วยเราด้วย อีฉันทันทีไม่รู้จะทำยังไงจริง ๆ” แม่พูด

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้ไปติดต่อเจรจาเรื่องค่าทดแทนจากนายจ้าง เขากลับอ้างว่าจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้แล้ว และเด็กทำให้งานของเขาเสียหาย เขาไม่ชอบรับผิดชอบใดๆ เจ้าหน้าที่โครงการฯ จึงได้ติดต่อแรงงานจังหวัดนนทบุรี เพื่อให้มีคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนการประสบอุบัติเหตุ และการฟื้นฟูสมรรถภาพหลังจากการรักษาพยาบาล

หลังจากเหตุนี้อันที่บ้านได้ 3 เดือน โครงการฯ ก็เดินเรื่องขอให้กรมแรงงานรับเหมาเข้าศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน ซึ่งตั้งอยู่ที่รังสิต เหวเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าหลักสูตร 1 ปี และฝึกความชำนาญอีก 6 เดือน

เหมาในวันนี้มีสีหน้าและแววตาที่สดใสขึ้น มีความหวังในชีวิตมากขึ้นด้วย เธอบอกกับเจ้าหน้าที่โครงการฯ ด้วยรอยยิ้มว่า

“หนูรู้แล้วค่ะพี่ ว่าหนูจะทำอะไรต่อไป หนูจะเป็นช่างตัดเสื้อค่ะ”

เพียงแค่ว่าความเอาเปรียบของนายจ้างที่ไม่คำนึงถึงสวัสดิภาพของแรงงานเด็ก ได้ทำให้เด็กผู้หญิงตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งต้องกลายเป็นคนพิการ โดยไม่อาจเรียกมือของ

เธอให้กลับคืนมาได้เช่นคนปกติ แม้จะได้รับเงินทดแทนตามคำสั่งทางการและมีโอกาสศึกษาต่อ ก็ไม่คุ้มกันเลยกับความเจ็บปวดรวดร้าวที่เธอได้รับ และอาจมีเด็กอีกหลายคนที่ได้รับเคราะห์กรรมเช่นเดียวกับเหมา トラบเท่าที่ความเห็นแก่ได้และเอาเปรียบของนายจ้างจะยังคงมีอยู่ ทางแก้ไขจึงอยู่ที่เราทุกคนต้องช่วยกันดูแลเด็กให้มากขึ้น ไม่ว่าจะพ่อแม่ ครูอาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ราชการ เพื่อไม่ให้เรื่องราวอันน่าเศร้าสลดเช่นนี้เกิดขึ้นได้อีก

★★★★★★★★

นายจ้างเจ้าของกิจการขนาดเล็ก นิยมใช้แรงงานเด็กเพราะราคาถูก ควบคุมง่าย และด้วยความเอาเปรียบนี้เอง นายจ้างจะใช้เด็กทำงานกับเครื่องจักร โดยไม่มีเครื่องป้องกันอันตรายให้ จึงปรากฏว่าเด็กต้องประสบอุบัติเหตุอยู่บ่อย ๆ เพราะจากช่วงวัยของเด็กทำให้เด็กไม่มีสมาธิและความระมัดระวังเพียงพอ จากการทำงานโครงการแรงงานเด็ก ได้ช่วยเหลือเด็ก 15 คน ที่ประสบอุบัติเหตุจนพิการ นิ้วขาด มือขาด แขนขาด และขาขาด ซึ่งจำนวนที่ไม่ได้มาติดต่อขอความช่วยเหลือยังมีอีกมาก พ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรระมัดระวังดูแลลูกให้ดี ถ้าต้องให้ลูกไปทำงานก็ต้องเลือกดูว่างานนั้น ๆ มีเครื่องจักรอยู่ด้วยหรือไม่ หากมีควรหลีกเลี่ยงอย่าให้ลูกไปทำ เพราะอาจเกิดเรื่องเหมือนอย่างที่เกิดขึ้นกับ ด.ญ.เหมา

ช่วย ตามหาลูกผมด้วย

สนใจลูกสาวคนเล็กของผมไปทำงาน
กรุงเทพฯ แล้วหายเงียบไป มันยังตัวน้อย
นัก อายุเพิ่ง 12 ปี แต่คราวนั้นผมวางใจ
เพราะให้ลูกไปกับเมียผมและนางจุกเพื่อน
บ้านที่เขาจะไปทำงานที่นั่นด้วยเหมือนกัน
และเขาก็ว่าทำงานกรุงเทพฯสบาย มีเงิน
เดือน กินอยู่ไม่อดอยากเหมือนอย่างบุรีรัมย์
บ้านเรา ผมพลอยดีใจแทนลูก มันคงได้
กินอ้อทุกมื้อ มีกับข้าวดี ๆ อย่างที่มันไม่
เคยกิน

เมียผมกลับมาบ้านพร้อมกับรับเงิน
ส่งหน้าจากสำนักงานจัดหางาน 300
บาท และเล่าว่าสำนักงานฯรับตัวผมใจไว้
แล้วให้นางกลับมาก่อน เพราะผมใจต้อง
รองานอีกหลายวัน ส่วนนางจุกนั้นจะได้
ไปทำงานที่ จ.สมุทรสาคร

ผมเฝ้ารอข่าวคราวลูกเป็นหลายเดือน
เงินก็ไม่มี นางจุกก็ไม่ติดต่อดีอะไรมาเลย
จนผมชักกุ่มใจ ไม่รู้วาลูกไปทำงานที่ไหน
เป็นตายร้ายดีอย่างไร เมื่ออดรนทนไม่ไหว
ผมจึงชวนยายสา เพื่อนบ้านที่เคยไปกรุง-
เทพฯมาแล้วหลายครั้ง ให้ไปช่วยตามลูก
และยืมเงินผู้ใหญ่บ้าน 300 บาท นั่งรถ
โดยสารลงที่ตลาดหมอซิว แล้วต่อไป
หัวลำโพง

“มาตามลูกเหรอ ะไรกัน ทำงานยัง
ไม่ถึงปีก็จะมารับแล้ว ไม่ได้หรอก แยกกลับ
ไปบ้านซะ ครบปีแล้วค่อยมาใหม่ ยุ่งจริง ๆ
เลย เงินทองก็เอาไปแล้วจะมาขอเบิกอีก
รำคาญจริง ๆ กลับไปซะ” เจ้เจ้าของ
สำนักงานฯพูดจอต ๆ

“ผมไม่ได้มารับลูกหรอก เพียงแต่
ไม่ได้ข่าวคราวมัน เลยหาเยี่ยมดูว่าเป็น
ยังไง ต้องทำงานถึงปีเชียวหรือ จั้นเจ้ช่วย
พาลูกมาให้ผมพบหน้าด้วยเถอะ”

เอ้า นี่แน่ะ ที่อยู่นายจ้างของนังสมใจ
พวกแกไปตามหากันเอาเอง

“ยุ่ง ๆ อย่างนี้เห็นมัย พวกบ้านนอก
นี่ทำไม่วุ่นวายนัก เอ้า นี่แน่ะ ที่อยู่นายจ้าง
ของนังสมใจ พวกแกไปตามหากันเอาเอง”
เจี้ยดกระดากซัพ ๆ ใส่มือผม แล้วหันหลัง
เดินไปลั้งเล้งนายหน้าและเด็กหญิง 2-3
คน ทำทางเงอะงะ แต่ผมไม่สนใจอะไรอีก
คลีกระดากออกอ่านที่อยู่ นายจ้างอยู่แถว
บางกรวย จ.นนทบุรี

ผมเดินวนเวียนหาเลขที่บ้านในซอย
นั้นหลายตลบแต่ไม่พบเลย อ้ายสาวคนผม
ไปหากำนัน เขาก็ว่าตำบลนี้ไม่มีเลขที่
บ้านตามที่ให้เขาดู ผมลงไปพักใหญ่จึงย้อน
กลับมาที่สำนักงานอีก เจี้ยหันหน้าตาผม

ใหญ่ว่าทำความรำคาญให้ ที่อยู่นายจ้างก็
ให้ไปแล้ว ตามหาไม่เจอก็ช่วยอะไรไม่ได้
และจะไม่ยอมให้เบิกเงินอีกเด็ดขาด

เมื่อไม่รู้จะทำอะไรดี อ้ายสาวกับผม
ก็ไปแจ้งความลูกหายที่โรงพักปทุมวัน
ตำรวจบอกให้กลับบ้านก่อน แล้วจะติด
ตอกกลับไปเมื่อมีข่าวคราว เงินที่มีติดตัวมา
ก็ใกล้หมดแล้ว เราทั้งสองจึงต้องนั่งรถกลับ
อ.สตึกในตอนเย็นวันนั้น ผมไม่รู้ว่พ่อแม่
คนอื่นเขาจะได้พบลูกยากเหมือนผมหรือ
เปล่า สองข้างทางที่ดำมืดในค่ำคืนนั้น
ยังไม่มืดมนเหมือนความทุกข์ใจผม
นี่ลูกผมไปอยู่ที่ไหน ผมจะตามมันเจอไหม

ใครจะช่วยผมได้เล่า

★★★★★★★★

ตอนสายวันหนึ่งของเดือนมีนาคม
แสงแดดแผดกล้าร้อนรุ่ม ชาวบ้านหลาย
กลุ่มหอบลูกจูงหลานไปรวมตัวกันที่โรง-
เรียน เพราะจะมีคนจากกรุงเทพฯ มาพูดคุย
กับชาวบ้านเรื่องการส่งลูกหลานไปทำงาน
กรุงเทพฯ ผมสนใจมากและเกิดความหวัง
ว่าพวกกรุงเทพฯ นี้คงจะช่วยผมได้

ชายหนุ่มสวมแว่นคนนั้นเห็นเงาออก
ซุ่มเสื่อ เขาก็ถือไมโครโฟนยื่นพูดอยู่หน้า

ห้อง เขาชื้อวิต ทำงานกับโครงการแรงงาน
เด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เป็นองค์กร
กุศลช่วยเหลือเด็กที่ต้องไปทำงานแล้วเจอ
ปัญหา ถูกนายจ้างใช้งานหนักตั้งแต่เข้าย้ง
เด็ก ถูกทุบตี กักขังไม่ให้ออกไปไหน พ่อแม่
มักคิดว่าลูกจะสุขสบาย อยู่ดีกินดี ความ
จริงไม่เป็นเช่นนั้น เขาเคยเจอเด็กเล็ก ๆ
ต้องนั่งทำงานห่อข้าวฟืดตลอดวันจนเดินไม่
ได้ นายจ้างบางคนให้กินข้าวกับ น้ำปลา
หรือผัดผักเพียงวันละ 2 มื้อ บ้างก็ต้อง
ทำงานกับเครื่องจักรจนประสบอุบัติเหตุ
นิ้วขาดมือขาด

แล้วเขาเดินชี้ตามแผ่นภาพ มีรูป
เด็ก ๆ ลูกหลานชาวบ้านติดอยู่หลายรูป
ผมเห็นเด็กบางคนผอมโซถูกตัดผมสั้นกุด
นั่งอยู่ข้างตำรวจที่ไปช่วยออกมาจากโรงงาน
ภาพเด็กนั่งอยู่บนเตียงในโรงพยาบาล
หน้าตาฟกช้ำ บาดแผลปรากฏชัดหลาย
แห่ง เพราะถูกนายจ้างทำร้าย เด็กผู้หญิง
หลายคนแขนสั้นกุดเนื่องจากเครื่องบด
ลูกชิ้นบดนิ้วและมือ บางภาพเป็นเครื่อง
จักรเก่า ๆ ใหญ่โต มีเด็กตัวนิดเดียวนั่ง
ทำงานอยู่ ชาวบ้านหลายคนมองหน้ากัน
ตาปริบ ๆ ผมใจหายวาบ กลัวว่าสนใจจะ
เป็นเหมือนอย่างเด็ก ๆ ในภาพ

“การส่งเด็กไปทำงานมักเจอปัญหา
แบบนี้ละครับ เด็กที่ยังเล็กเกินไปจะช่วยเหลือ
ตนเองไม่ได้ และไม่พร้อมจะทำงาน
หรอกครับ เลยไม่ถูกใจนายจ้าง สำนักงาน
จัดหางานก็มักจะให้พ่อแม่ทำสัญญารายปี
ทำให้ไปเยี่ยมลูกไม่ได้ ผมมานี้ก็เพื่อบอก
เล่าให้พ่อแม่รับรู้ไว้จะได้คอยระแวดระวัง
ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ย่าส่งลูกเล็ก ๆ ไปเลย
ครับ หรืออย่างน้อยให้รู้ที่อยู่นายจ้าง และ
ให้ลูกติดต่อกลับไปบ้านบ่อย ๆ ถ้าเจอ
ปัญหาอะไรก็ติดต่อไปที่พวกผม จะได้ช่วย
เหลืออีกแรงหนึ่ง”

เมื่อการพูดคุยซักถามจบลง ชาวบ้าน
3-4 คนเดินไปคุยกับเขาต่อ ผมยืนเก้ ๆ

กั๊ง ๆ แต่รู้สึกใจชื้นขึ้น เกิดความหวังว่าเขา
จะช่วยผมได้ ผมเรียกอาสาให้เข้าไป
พร้อมกัน

“คุณครับ ผมชื่อสอน อยากจะให้
ช่วยตามหาลูกผมด้วย มันไปกรุงเทพฯ
ได้เกือบปีหนึ่งแล้ว ผมเคยไปตามหาแต่
ไม่เจอ สำนักงานฯก็เอาแต่ตำผม ไม่พา
ไปพบลูก ผมยากจนไม่มีเงินจะไปตามหา
มันได้บ่อย ๆ”

เขารับฟังเรื่องราวที่ผมเล่าอย่างสน
อกสนใจ และว่าผมไม่ควรส่งลูกไป เพราะ
อายุแค่ 12 ปีเท่านั้น เขารับว่าจะช่วยไป
คุยกับสำนักงานฯ แต่ผมต้องลงไปกรุงเทพฯ
ด้วย ในฐานะผู้ปกครอง ซึ่งเขาจะติดต่อ
นัดหมายมาอีกครั้งในเร็ว ๆ นี้

เดือนต่อมา ผมมาพบคุณวิชิตที่
โครงการแรงงานเด็ก เขาแนะนำให้ผมไปพา
นางจุกมาด้วยเพราะผมไม่มีหลักฐานการ
สมัครงานของลูกเลย สำนักงานฯอาจไม่
ยอมรับผิดชอบ ผมกับอาสาจึงไปตาม
นางจุกที่ จ.สมุทรสาคร และพามาในคำวัน
นั้นเอง

นางจุกมีสำเนาใบสมัครงานซึ่งขอ
มาจากสำนักงานฯ ที่อยู่เป็นเลขเดียวกับที่
ผมไปตามแล้วไม่เจอ มีลายเซ็นชื่อนายจ้าง
แต่อ่านไม่ออก และที่มุมซ้ายปรากฏตัวเลข
ทะเบียนรถซึ่งไม่ได้ใส่หมวดอักษรไว้ นาง
จุกบอกว่าทางสำนักงานฯแอบจดไว้เพราะ
นายจ้างไม่ยอมให้ดูบัตร หลังจากตรวจ
ดูสำเนานั้นแล้ว คุณวิชิตจึงนัดแนะว่าพรุ่ง
นี้จะไปคุยกับสำนักงานฯด้วยกัน เขาให้
ผมและพวกนอนพักค้างคืนที่นั่น

เช้าวันรุ่งขึ้น เราทั้งหมดไปที่สำนัก
งานฯ คราวนี้เจ้าไม่ส่งเสียงลึงลึงใส่ผมอีก
เพราะคิดว่าคนที่มาด้วยเป็นเจ้าของหน้าที่
กรมแรงงาน เจ้าเล่าว่านายจ้างที่มารับเป็น

ทหารนั่งรถกระบะสีเขียว ไม่ยอมบอกชื่อ
และไม่ให้ดูบัตร เจ้าเห็นว่าชายคนนั้นเคยมา
รับเด็กจากสำนักงานฯข้าง ๆ ไปแล้ว จึง
ยอมให้สนใจไปกับเขา และแอบจดเลข
ทะเบียนรถไว้ หลังจากนั้นได้พยายาม
ติดต่อสนใจตามที่อยู่แต่จดหมายตีกลับ
หมด ตนเองก็ไม่รู้จะทำอย่างไรอีกเพราะ
งานยุ่งมาก จึงไม่ได้ติดตามต่อ

เมื่อออกมาจากสำนักงานฯ เราตรง
ไปสถานีตำรวจปทุมวัน ขอความร่วมมือ
ให้ช่วยค้นชื่อที่อยู่เจ้าของรถหมวดอักษร
ต่าง ๆ ที่มีเลขทะเบียนตามนี้ คุณวิชิต
ให้ผมกลับไปรอฟังข่าวอยู่ที่บ้าน เพราะ
ต้องใช้เวลาดูตามเจ้าของรถซึ่งอาจมีหลาย
ราย และไม่มีประโยชน์ที่จะไปตามหาที่อยู่
ตามที่นายจ้างให้ไว้ เขาคาดว่าคงจะเป็น
ที่อยู่ปลอมที่นายจ้างใช้หลอกสำนักงานฯ

นี่เป็นอีกคำคืนหนึ่ง ที่ผมต้องกลับ
บ้านโดยไม่เห็นหน้าลูก หรือแม้แต่จะได้
ข่าวคราว ถ้ารู้ว่าจะเป็นอย่างไร ผมคงไม่ให้
มันมาทำงานแน่นอน

ผมรอฟังข่าวอยู่ที่บ้านได้สัปดาห์วัน
ย้ายเงินคนอยู่คุ้มตะวันตกก็แวะมาหา มัน
บอกว่าเพิ่งมาจากกรุงเทพฯ ไปส่งลูกสาวที่
บ้านนายจ้าง แถวบางกรวย จ.นนทบุรี
ได้เจอสมใจที่บ้านนั้น และฝากข่าวให้ผม
มารับกลับบ้าน ผมดีใจเป็นที่สุด แต่ก็กลุ้ม
ใจด้วยเพราะไม่มีเงินเลย ที่ยืมผู้ใหญ่บ้าน
ไปคราวก่อนนั้นยังไม่มีใช้คืนเขาเลย

ผมใช้เวลาเกือบสี่สัปดาห์ กู้ยืมเงิน
จากคนโน้นคนนี้ ได้มา 1,000 บาท และ
ว่าจ้างย้ายเงิน 500 บาท ให้ช่วยพาไปที่
บ้านนายจ้าง พอมาถึงหมอชิต ย้ายสาแนะ
ว่าควรไปบอกคุณวิชิต เขาจะได้ไปช่วย
พูดกับนายจ้าง

ตอนสายวันนั้น เรามาถึงบ้านนาย
จ้างที่ชื่อนางวดี

“สวัสดิ์ครับ ผมชื่อวิชิต ทำงานที่
โครงการแรงงานเด็ก นี่บัตรประจำตัวครับ

นายสอนขอให้ผมมาช่วยตามหาลูกสาว
ชื่อสมใจ ได้ทราบว่าเป็นงานที่นี้ นายจัน
คนนี้เขาพบเด็กและบอกว่าเด็กอยากกลับบ้าน
กรุณาช่วยให้นายสอนได้พบสมใจ
หน่อยนะครับ” คุณวิชิตบอกนายจัน
“ที่นี้ไม่มีเด็กชื่อสมใจหรอกคุณ ไม่
เชื่อก็ค้นดูได้”

นางวดีตอบ ทำทางรุกรูกรนแล้ว
หันมาชี้หน้าอ้ายจัน

“หาเรื่องยุ่งมาให้ฉันอีกแล้ว เงินค่า
แรงลูกฉันก็จ่ายให้ไปแล้ว ยังไม่พอใจอีก
หรือ”

คุณวิชิตพูดจาหวานล่อมและให้นาง
วดีดูรูปสมใจ แต่นางวดีกลับปายเปียง
และไล่พวกเราออกจากบ้าน ผมหมดหน
ทางจะทำอย่างไร จึงนั่งลงยกมือไหว้ท่วม
หัว

“คุณนายได้โปรดเถิด ผมขอเห็นหน้า
ลูกเท่านั้น มันหายมากเกือบปีแล้ว”

“ฉันรู้ว่าลูกของใคร ๆ ก็รัก แต่ที่นี้
ไม่มีลูกสาวคุณ” นางวดียืนย่น

“ถ้าอย่างนั้นเราคงต้องไปขอความ
ร่วมมือจากตำรวจ เพราะเรามีพยานบุคคล”
คุณวิชิตว่า

“ก็เอาสิ ฉันจะได้แจ้งความว่าพวก
คุณบุกรุกทะเลย ออกไปจากบ้านฉันเดียว
นี้”

พวกเราไปที่โรงพักบางกรวยเพื่อขอ
ความช่วยเหลือ และพาดำรวจกลับบ้าน
นายจันตอนปายโหม่ง ปรากฏว่านางวดี
ออกไปข้างนอก เหลืออยู่แต่คนรับใช้ 2
คน กับลูกสาวของอ้ายจัน นายตำรวจ
ได้สอบถามคนใช้ผู้ชาย จนเขาผลอพุดว่า
เคยมีเด็กชื่อสมใจอยู่ที่นี้ แต่เดี๋ยวนี้ไม่รู้ไป
อยู่ที่ไหน ผมใจหายวาบ ลูกผมอยู่ที่ไหน
กันแน่ คุณวิชิตหันมาพูดปลอบใจว่าต้อง
ตามสมใจจนพบให้ได้ ส่วนนายตำรวจก็
สั่งคนรับใช้ให้บอกนางวดีไปพบที่โรงพัก
ในวันนั้น

ก่อนจะก้าวพ้นประตูรั้วบ้าน อ้ายสา
ก็เอะอะขึ้น ชี้ให้ดูรถกระบะสีเขียวเลข
ทะเบียนเดียวกับที่เราได้อยู่ คุณวิชิตรีบถ่าย
รูปเป็นหลักฐาน นี่แสดงว่านายจันคนนี้
ไปรับลูกผมจากสำนักงานฯจริง ๆ

ผมกับพวกนั่งรออยู่บนโรงพักถึงปาย
สามโมง นายทหารยศพันโทคนหนึ่งเข้ามา
พบ เขาส่งเสียงเอะอะว่าทำไมต้องเอาเรื่อง
ถึงตำรวจ และรับว่าเขาเป็นคนไปรับสมใจ
มาทำงานบ้าน ที่ให้ที่อยู่ปลอมกับสำนัก
งานฯเพราะราคาญนายหน้าซึ่งมักมาคอย
ยุยงให้เด็กออกจากงาน หรือไม่ก็มาคอย
เบิกเงิน เวลานี้เขาได้ให้สมใจไปทำงาน
ที่โรงงานแป้งมันของญาติใน จ.ชลบุรี คุณ
วิชิตได้ขอให้เขาช่วยพาเด็กมาส่งที่โรงพัก
ด้วย แต่นายพันผู้นั้นทำทนายให้พวกเรา
ไปรับสมใจพร้อมกับเขาเดี๋ยวนี้ นายตำรวจ
จึงไกลเกลี่ยขอให้นายพันพาเด็กมาส่งจะ
ดีกว่า และนัดหมายให้มาตกลงกันวันรุ่งขึ้น

คืนนั้นผมนอนไม่หลับ แม้จะนั่งคุย
กับเพื่อนทั้งสองตั้งครึ่งค่อนคืนจนพวกเขา
มอຍหลับไปแล้ว ผมก็ยังตาตื่นอยู่ มอง
ผ่านเหล็กดัดหน้าต่างชั้นบนของที่ทำการ
โครงการฯ ข้างนอกยังสว่างเพราะแสงไฟ
มีเสียงรถราดังไม่ขาดระยะะ มันไม่เสียบ
และมีมิติเหมือนตามบ้านนอกบ้านนา
มีน้าเล่าเด็ก ๆ บ้านเราถึงอยากมาพบมา
เห็นกรุงเทพฯกันนัก แล้วจะมีสักกี่คนหนอ
ที่ได้ทุกข์เหมือนลูกสาวผม

★★★★★★★★

พอพวกเราก้าวขึ้นโรงพัก ชายอ้วนล่ำ
แต่งตัวภูมิฐานก็ปรี๋เข้ามาหา ขอตรวจบัตร

ของคุณวิชิต ทำทางเขาวางโตมากเมื่อบอก
ว่าได้พูดกับเพื่อนที่เป็นข้าราชการชั้น
ผู้ใหญ่แล้วว่าการใช้แรงงานเด็กไม่ผิด
กฎหมาย ช้ายังจะให้เจ้านายไล่คุณวิชิต
ออกจากราชการ ผมกลัวเขาเป็นกำลัง แต่
คุณวิชิตเพียงแต่อธิบายว่าไม่ได้เป็นข้าราชการ
ไม่มีใครจะมาไล่เขาออกได้ แล้ว
คุณวิชิตก็เดินนำพวกเราไปพบนายตำรวจ
ชายคนนั้นตามมาติด ๆ

“สมใจ”

ผมร้องเรียกเสียงลั่น เมื่อเห็นลูก
นั่งอยู่ที่โต๊ะร้อยเวร มันยังตัวมอมดำเหมือน
เก่า ไล่ลูก...ไม่อ้วนท้วนเต็บโตขึ้นเลย มัน
คงต้องทำงานหนักมาตลอด

“พ่อ”

สมใจลุกขึ้นมาหาอย่างดีใจ มัน
เกาะแขนผมแล้วเริ่มร้องไห้

“พ่อ ฉันอยากกลับบ้าน พ่อพาฉัน
กลับนะ ไม่อยากทำงานแล้ว ฮือ ฮือ”

ชายคนนั้นชื่อเต็มศักดิ์ เขายอมคืน
ลูกให้ผมและให้ค่าแรงที่ค้างอยู่ เมื่อตกลง
กันแล้ว ร้อยเวรจึงลงบันทึกประจำวันเป็น
หลักฐาน ผมยกมือไหว้ล่ำลาร้อยเวรแล้ว
จูงมือลูกไว้แน่นเดินตามกันลงมา อ้ายจัน
หน้าตาไม่สู้ดี แต่รีบบอกคุณวิชิตว่า

“คุณครับ ผมกลัวว่านายจันจะกลั่น
แกล้งลูกสาวผม เพราะผมเป็นคนพาอ้าย
สอนมาตามลูก คุณช่วยผมอีกสักคนเถิด
ไปพาลูกผมกลับมาด้วย ผมไม่กล้าให้มัน
ทำงานแล้ว”

คุณวิชิตได้ช่วยเหลือจนอ้ายจันพา
ลูกสาวมาสมทบกับพวกผมที่โรงพัก แล้ว
กลับไปทำการโครงการแรงงานเด็ก เตรียม
ตัวกลับบุรีรัมย์ในค่ำวันนั้น คุณวิชิตพูดจา
ตักเตือนพวกเราเรื่องการส่งลูกมาทำงาน
และให้เราเอาไปพูดให้ชาวบ้านฟังด้วย
ผมยกมือไหว้เขา ขอขอบคุณใจที่ช่วยเป็น
ธุระจนผมได้พบลูก พร้อมกับให้คำมั่นแก่

เขาว่า ผมจะไม่ยอมส่งลูกมาทำงานอีก จะ
 ฝากดีมีเงินก็อยู่บ้านเรามากกว่า
 คำคินนี้ ผมนั่งรถกลับ อ.สตึก อีก

ครั้ง แต่คราวนี้กลับด้วยความสบายใจ
 คำสัญญาที่ให้แก่อนุชิตก็องอยู่ภายในใจ
 ผมรู้ดีว่ามันคือคำสัญญาที่ผมให้กับตัวเอง

มากกว่า ผมวางมือลงบนหัวลูกที่นั่งหลับ
 อยู่ข้าง ๆ อย่างแผ่วเบา แล้วน้ำตาก็ค่อย ๆ
 ไหลออกมา

*****

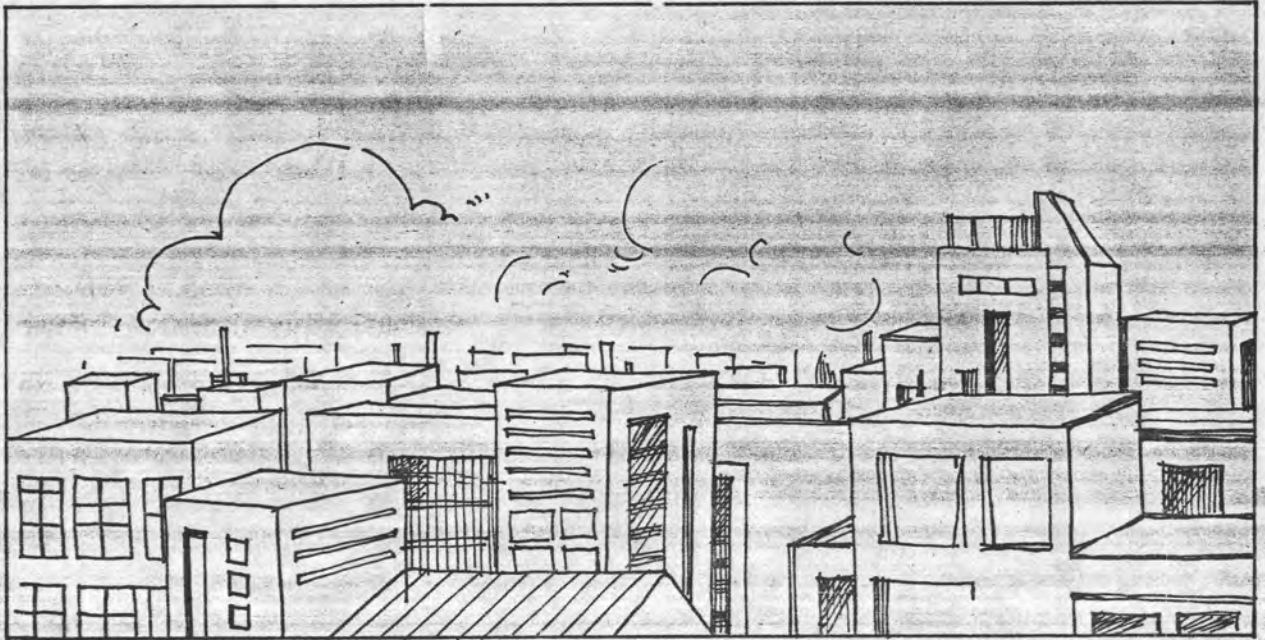
คำสัญญาที่ให้กับคุณวิจิตก็องอยู่ภายในใจ ผมรู้ดีว่ามันคือคำสัญญาที่ผมให้กับตัวเอง

เด็กมาทำงานกรุงเทพฯ หรือตามเมืองอื่น ๆ แล้วขาดการติดต่อกับพ่อแม่หลาน ๆ
 หรือสูญหายไป เป็นปัญหาหนึ่งที่ควรให้ความสนใจ เพราะมีพ่อแม่หลายคนมา
 ตามหาลูก และเจอเล่ห์เหลี่ยมของนายหน้า สำนักงานจัดหางาน นายจ้าง
 หลอกลวงว่าลูกหนีไป หรือให้ที่อยู่ปลอมจนตามไม่เจอ หรือย้ายเด็กไปทำงานที่
 อื่น จนถึงหลอกพาเด็กไปขายช่อง พ่อแม่ไม่รู้ว่าจะไปให้ใครมาช่วยได้ ก็กลับ
 ไปรอลูกอยู่ที่บ้าน บางคนรออยู่เป็น 10 ปี ยังไม่มีข่าว เหลือแต่รูปไว้ดูต่างหน้าก็
 มี อย่างเช่นเรื่องของ ด.ญ.สมใจ ที่พ่อแม่ขอความช่วยเหลือตามจนพบนั้นนับว่า
 เป็นโชคดี แต่จากเรื่องคล้ายกันนี้อีก 62 คน โครงการแรงงานเด็กไม่สามารถช่วย
 ตามได้ถึง 22 คน เพราะพ่อแม่ไม่มีหลักฐานอะไรมายืนยันให้เอาผิดสำนักงานฯ
 หรือนายจ้างได้ จึงเป็นข้อเตือนใจว่า พ่อแม่ไม่ควรส่งลูกอายุน้อยกว่า 15 ปีมาทำ
 งาน เพราะยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ และควรตามไปส่งลูกจนรู้ที่อยู่นายจ้าง
 กำชับให้ลูกติดต่อไปบ้านบ่อย ๆ จะได้ว่าลูกอยู่ที่ไหน

กรุงเทพฯ

ไม่ใช่เมืองสวรรค์

เราได้อ่านเรื่องราว “ชีวิตแรงงานเด็ก” ที่ต้องเจอปัญหาต่าง ๆ ทำให้ร่างกายและจิตใจต้องทุกข์ทรมาน บอบช้ำขมขื่น และบางคนไม่อาจเรียกร้องสิ่งที่สูญเสียไปให้กลับคืนมาได้ ชีวิตทั้ง 4 แบบของเด็ก 5 คน เป็นส่วนหนึ่งจากแรงงานเด็กประมาณ 600 คน ที่โครงการแรงงานเด็กให้ความช่วยเหลือ เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และพลเมืองดีได้ติดต่อบอกเล่าให้ฟัง (ที่ไม่ได้มาบอกต้องมีจำนวนมากมายนับไม่ถ้วน)

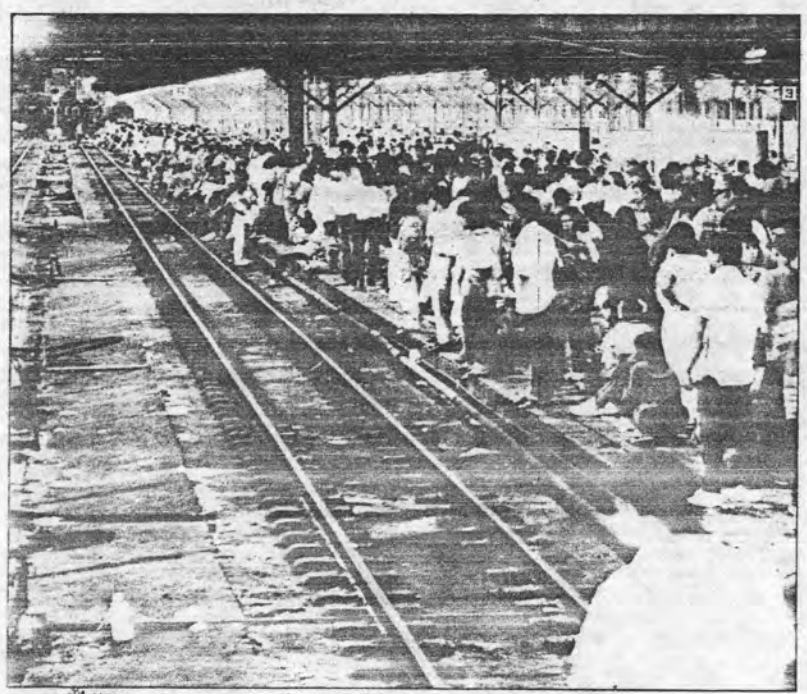
สาเหตุที่ต้องมาทำงาน นอกจากว่าพ่อแม่จะให้มาเพื่อให้ช่วยเพิ่มรายได้แก่ทางบ้านที่ยากจนลงทุกวัน ๆ แล้ว ที่สำคัญคือ เด็ก ๆ มักคิดว่า “กรุงเทพฯ คือเมืองสวรรค์” มีชีวิตสุขสบาย แต่งตัวสวยงาม กินแต่ของดี ๆ อยู่บ้านตึกใหญ่ ๆ ขับรถโฉบไปโฉบมา มีโรงเรียนโรงละคร เบิกบานบันเทิงกันทั้งวัน เหมือนอย่างในโทรทัศน์และภาพยนตร์ เด็ก ๆ จึงอยากมาเห็น มาเที่ยว มาอยู่มากินให้สนุก สำราญอย่างนั้นบ้าง

แต่...เด็กและพ่อแม่ผู้ปกครองจะรู้บ้างไหมว่า ความจริงแล้วกรุงเทพฯ ไม่ใช่เมืองสวรรค์ หรอกนะ จะบอกให้

เมื่อ ด.ช. แดงน้อยมากกรุงเทพฯ

ทั้งเด็กและวัยรุ่นชอบกระเป๋าเสื้อผ้าขึ้นรถ จากหมู่บ้าน จะไปทำงานที่กรุงเทพฯ ผันหวานว่าจะได้เงินใช้ ทำงานสบาย ได้เที่ยวสนุก เห็นแสงสีและความเจริญ

พอลงรถไฟที่หัวลำโพง โอ้โหทำไมผู้คนมากมาย เบียดเสียดยัดเยียดอย่างนี้ เขาจะรีบไปไหนกัน กว่าจะฝ่าคนมาได้ทั้งเหนื่อยทั้งเวียนหัว

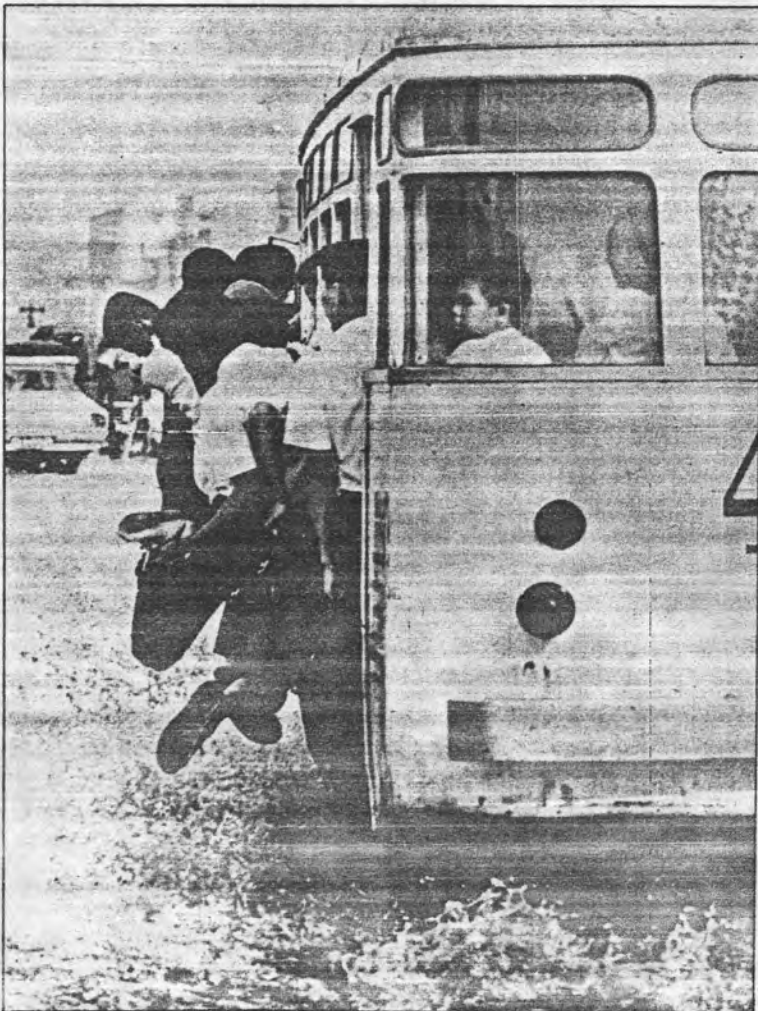
รูปนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณ สมิตร เหมสกล

รูปนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณ สมิตร เหมสกล

ทำไมรถราถึงมากมายอย่างนี้ ดูซิติดยาว
เหยียดเต็มถนน มอเตอร์ไซด์แล่นปรี๊ด-
ปรี๊ด ไม่รู้จะเดินอย่างไรที่จะไม่ให้รถชน
เขา แกรมรถยังพ่นควันดำ ๆ ทำให้อากาศ
หายใจไม่ออก

รูปนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณ สมิตร เหมสกล

บนรถเมล์แต่ละคันผู้คนเต็มแน่น ห้อย-
โหนออกมาจนกรรต น้ำก็ท่วมเฉาะเฉาะ
คนกรุงเทพฯ ไม่ได้มีรถขับชั้กันอย่างสบาย
หรือกนะ

รูปนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณ สุมิตร เหมสกล

คนยากคนจนมีมากมาย ขอทานนั่งเรียง-
รายตามถนน ตรอกชอกชอยที่สกปรก
ไม่มีใครสนใจใคร

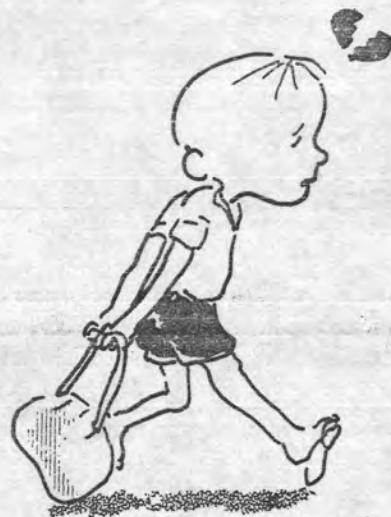
รูปนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณ สุมิตร เหมสกล

เด็ก ๆ ก็ไม่ได้เล่นสนุกสนาน และไม่ได้เรียน
หนังสือกันทุกคน อย่างเด็กกลุ่มนี้ต้องมา
คุ้ยหาสิ่งของจากกองขยะ ทำไม่ถึงเป็น
อย่างนี้

รูปนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณ สุมิตร เหมสกล

บ้านเรือนไม่ใช่มีแต่ตึกรามบ้านช่องสวยงาม แต่ที่เป็นสลัมแออัดอยู่กับน้ำค้ำน้ำ เหม็นมีแต่ขยะก็มาก โอ๊ย อยากกลับบ้าน

เรื่องเล่า

เมื่อเด็ก ๆ ได้เห็นว่ากรุงเทพฯ ไม่ใช่จะมีแต่สิ่งสวยงาม หากยังมีความแออัด รังรีบ เสียงดัง ควันเสีย น้ำเน่า ขยะ โจรผู้ร้าย การหลอกลวง ฯลฯ ผู้คนก็เต็มแน่นไปทั้งเมือง แต่หาน้ำใจดีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ยากเต็มที่ เด็ก ๆ อยากกลับบ้าน ไปให้พ้นจากคนแปลกหน้า กลับไปหาพ่อแม่ญาติมิตรและ ท้องนา แต่นายหน้าที่เขาเด็ก ๆ มาเขาไม่ยอมให้กลับบ้าน เพราะเขาจะได้เงิน จากการที่เขาพาพวกเด็ก ๆ มาทำงานบางครั้งเขาก็จับให้เด็ก ๆ ทำสัญญาขายปีกับ สำนักงานจัดหางาน หรือนายจ้าง คราวนี้แหละต้องอยู่ทำงานเป็นปีกว่าจะได้เห็น หน้าพ่อแม่ แล้วงานที่ไปทำก็ไม่สบายเหมือนช่วยเลี้ยงควายหรือช่วยพ่อแม่ทำนา นายจ้างจะให้ทำงานตั้งแต่เช้ายันเย็น บางทีถึงดึกดื่น มีวันหยุดอาทิตย์ละ 1 วัน บางทีก็ไม่มี เห็นไหมแล้วว่าชีวิตในกรุงเทพฯ ไม่ได้เป็นดังที่ฝันหวานไว้

ลักษณะงานที่อาจเป็นอันตราย ต่อแรงงานเด็ก

แรงงานเด็กที่นายหน้าพามาจากชนบท จะถูกส่งผ่านสำนักงานจัดหางาน หรือ
ไม่กี่ไปส่งให้นายจ้างโดยตรง ประเภทงานที่นิยมใช้แรงงานเด็ก คืองานบ้าน
ร้านขายของและขายอาหาร งานในโรงงานขนาดเล็กเป็นตึกแถวห้องเดี่ยวมีคน
งาน 5-10 คน หรือโรงงานขนาดกลางมีคนงาน 20-40 คน มักเป็นโรงงานตัดเย็บ
เสื้อผ้า ทำรองเท้า เครื่องหนัง ทำขนม ทำลูกชิ้นหรือไส้กรอก บั้มและกลึงโลหะ
เจียรระไนพลอย เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่สภาพภายในโรงงานและลักษณะงานอาจ
เป็นอันตรายต่อเด็กได้ นอกเหนือไปจากการเกิดความเครียดจากการที่ต้องทำงาน
ซ้ำ ๆ เป็นเวลานาน ๆ และขาดโอกาสที่จะได้พัฒนาตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ

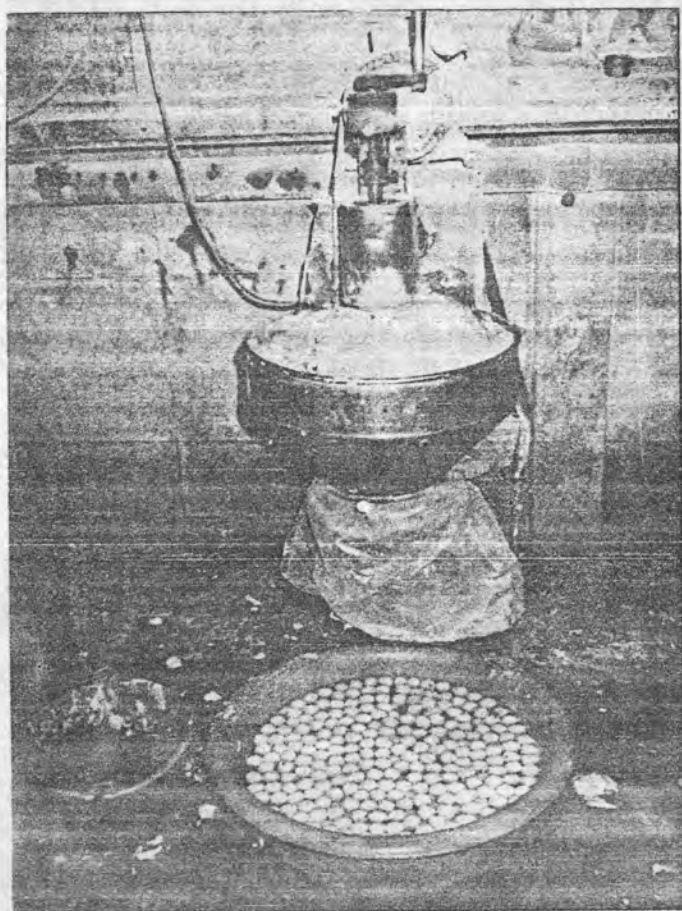

◀ งานทำรองเท้า, กระทบ้าหนัง เด็กจะ
ทำหน้าที่ตากาว หรือตัดหนังตามแบบ
อันตรายที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากใน
โรงงานมีกลิ่นทินเนอร์ฟุ้งตลอดเวลา ทำ
ให้เด็กมีปัญหาสุขภาพ เวียนศีรษะ และ
อาจติดสารระเหยชนิดนี้ได้ ซึ่งสารนี้จะ
สะสมในร่างกาย ตับ สมอง ทำให้สุขภาพ
อ่อนแอและมีผลต่อการพัฒนาทางสติปัญญา

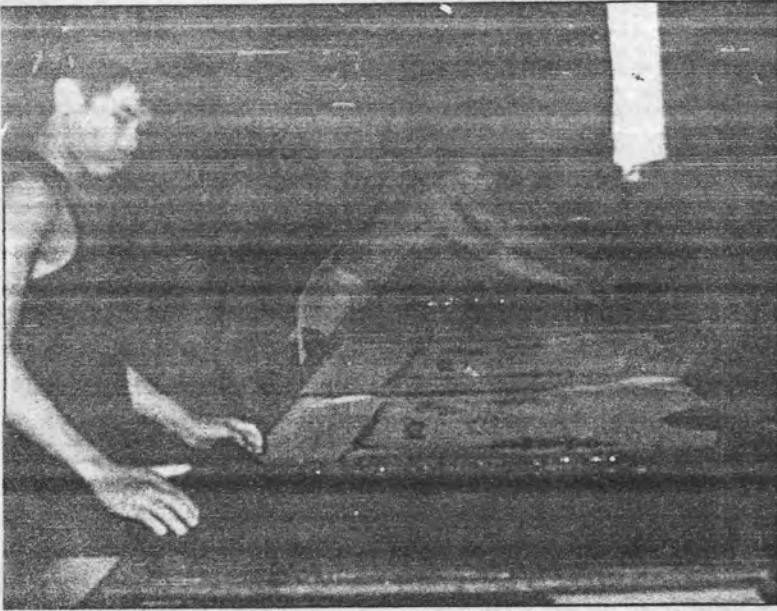

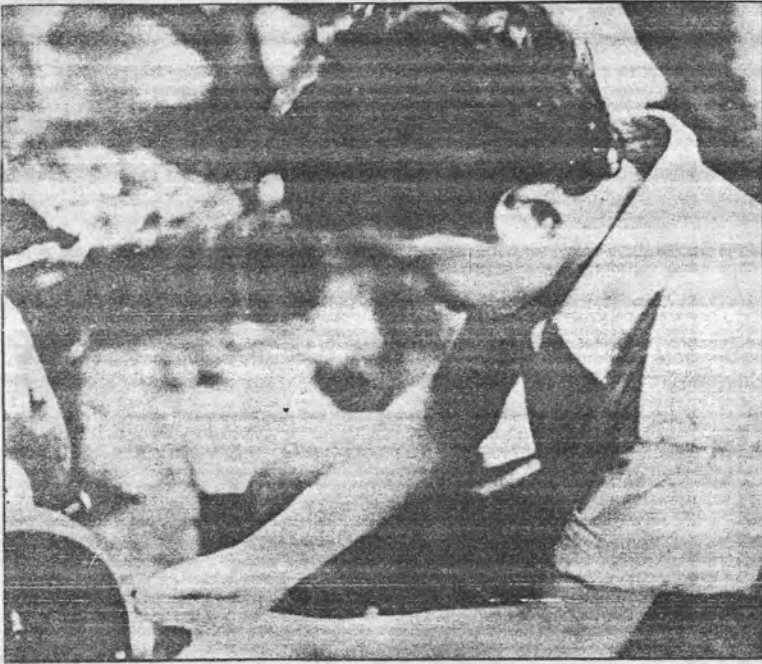
◀ งานเจียรระไนพลอย, ทำทอง เด็กจะทำหน้าที่ฝนพลอยโดยใช้เครื่องจักร และมีหลอดไฟดวงเล็ก ๆ ส่องหน้าตลอดเวลา, ส่วนการทำทองเด็กจะร้อยห่วงทองแต่ละข้อให้เป็นเส้น โดยใช้ไฟจากตะเกียงน้ำมันในการหลอม อันตรายที่อาจเกิดขึ้น การฟุ้งสายตานาน ๆ ทำให้เด็กปวดตา และแพ้ฝุ่นละอองจากเศษพลอยและทอง

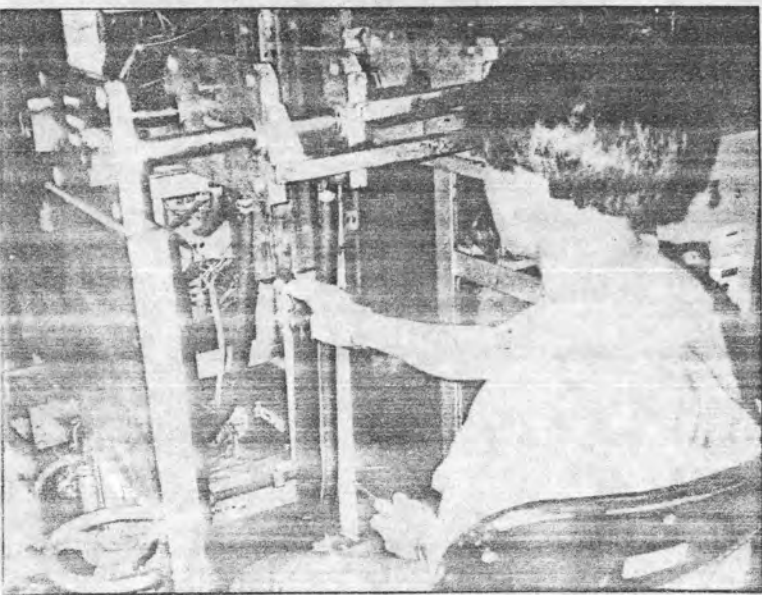
▲ งานทำลูกชิ้น, ใส่กรอก เด็กจะมีหน้าที่ใส่เศษเนื้อเข้าไปในเครื่องบด อันตรายที่อาจเกิดขึ้น ประสบอุบัติเหตุเนื่องจากมือพลัดเข้าไปในเครื่องบด ทำให้ได้รับบาดเจ็บจนนิ้วขาด มือขาด กลายเป็นคนพิการ

◀งานสกรีนเสื้อ เด็กจะทำหน้าที่วางเสื้อลงในแบบและนำสีมาสกรีนบนเสื้อ อันตรายที่อาจเกิดขึ้น มีปัญหาสุขภาพ เวียนศีรษะ เนื่องจากต้องดมกลิ่นสีอยู่ตลอดเวลา

◀งานปั๊มโลหะ, กลึงโลหะ เด็กจะมีหน้าที่นำแผ่นเหล็กมาวางที่เครื่องปั๊มและจับไว้ แล้วจึงใช้มืออีกข้างหนึ่งหรือใช้เท้ากดเครื่องปั๊ม อันตรายที่อาจเกิดขึ้น ถ้าเด็กเผลอหรือใจลอย เอามือไปวางไว้ที่เครื่อง จะทำให้นิ้วขาด

◀งานทำพลาสติก เด็กจะมีหน้าที่ใส่เม็ดพลาสติกลงในเครื่องหลอม อันตรายที่อาจเกิดขึ้น มือพลัดเข้าไปในเครื่องหลอม ได้รับบาดเจ็บจนนิ้วขาด มือขาด

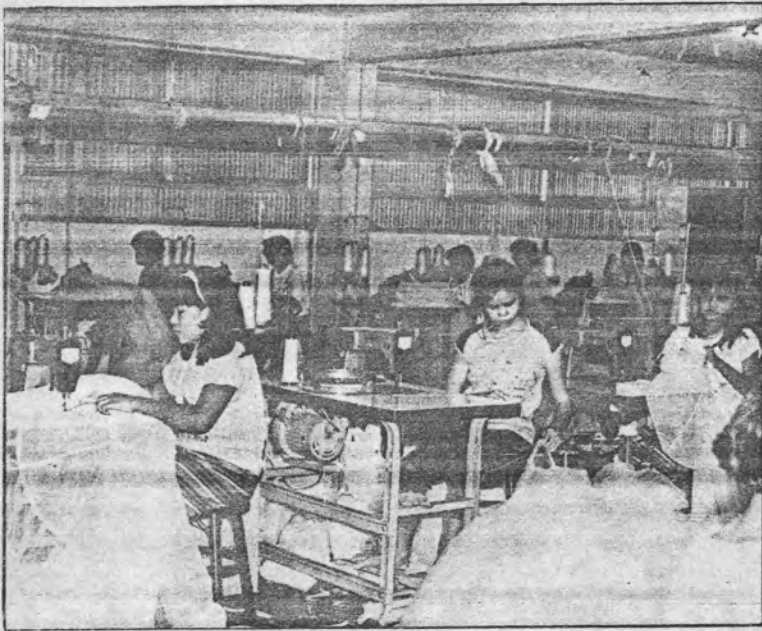
◀ งานล้างตลับลูกปืน เด็กจะมีหน้าที่ล้างอุปกรณ์เครื่องยนต์ต่าง ๆ มือต้องแช่น้ำมันเบนซิน อันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น มีบวมแดง ผิวน้ำอักเสบ และเวียนศีรษะเพราะสูดดมกลิ่นน้ำมันเบนซิน

◀ งานแล่ปลา, แกะกุ้ง เด็กจะใช้มีดแล่เนื้อปลา ใช้มือแกะกุ้ง อันตรายที่อาจเกิดขึ้น ถูกมีดบาด มือเปื่อยมีเชื้อรา

◀ งานขายอาหารได้รุ่ง เด็กจะทำหน้าที่เสิร์ฟอาหาร ล้างจาน อันตรายที่อาจเกิดขึ้น สุขภาพทรุดโทรมเพราะต้องทำงานหนัก ๆ พักผ่อนไม่เพียงพอ และเป็นสภาพงานที่ต้องสัมพันธ์กับคนทำงานกลางคืน และคนแปลกหน้า อาจถูกล่อลวงได้ง่าย

◀งานตัดเย็บเสื้อผ้า, เย็บมุ้ง เด็กจะมี
หน้าที่เย็บจักร หรือตัดซั้ด้าย อันตราย
ที่อาจเกิดขึ้น ถูกเข็มจักรตำมือ แพ้ซั้ด้าย
และปวดตาเพราะต้องใช้สายตาเพ่งมอง
นาน ๆ

◀งานทำขนม (ประเภท ถั่วตัด ตูบตีบ)
เด็กจะมีหน้าที่กวนขนม ตัด ห่อ และบรรจุ
ถุงพลาสติกโดยใช้เครื่องจักรขนาดเล็ก
อันตรายที่อาจเกิดขึ้น เวียนศีรษะ เป็น
โรคผิวหนังจากเชื้อรา มีดบาด ได้รับบาด-
เจ็บจากเครื่องจักร

ข้อเตือนใจ

เมื่อจะส่งลูกไปทำงาน

เมื่ออ่านหนังสือนี้มาตั้งแต่ต้น พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูอาจารย์คงได้ทราบแล้วว่า เด็กที่มาทำงานในกรุงเทพฯ หรือตามเมืองใหญ่ ๆ จะพบปัญหาอะไรบ้าง โดยเฉพาะถ้าเด็กคนนั้นยังเล็กอยู่มากจนช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ปัญหาที่เด็กพบก็จะยิ่งหนักขึ้น ถ้าไม่ยอมให้ลูกหลานต้องได้รับความทุกข์ทั้งกายและใจ ขอให้พ่อแม่ผู้ปกครองอย่าส่งลูกหลานไปทำงานเลย

ก่อนส่งลูกหลานไปทำงาน

พ่อแม่ต้องคิดให้ดีว่า มีทางเลือกหรือไม่ เพราะการส่งลูกไปทำงาน ต้องอยู่ห่างไกลกัน ลูกจะหวาดเหวัคิดถึงบ้าน ชาติคนปรึกษาหารือ งานก็หนัก เวลาเจ็บป่วยก็ไม่ได้ดูแลรักษากัน และอาจถูกหลอกลวงให้ไปขายตัว

ด.ช. ฆด.
อายุ 11 ปี
เรียนชั้นป.5
พอมหนักแรนน้อย

ด.ช. แดง
อายุ 15 ปี
จบชั้นป.6
สุขภาพแข็งแรง
มีบัตรประชาชน

ถ้าจำเป็นต้องส่งลูกมาจริง ๆ ลูกต้องแข็งแรง ช่วยตัวเองได้ จบประถมศึกษาที่ 6 แล้ว และอายุเกิน 13 ปี

การเตรียมตัวเมื่อจะส่งลูกไปทำงาน

อย่าให้เด็กไปทำงานกับนายหน้า หรือ
คนแปลกหน้าตามลำพัง โดยเฉพาะเด็ก
ผู้หญิงอาจถูกหลอกไปเป็นโสเภณีได้

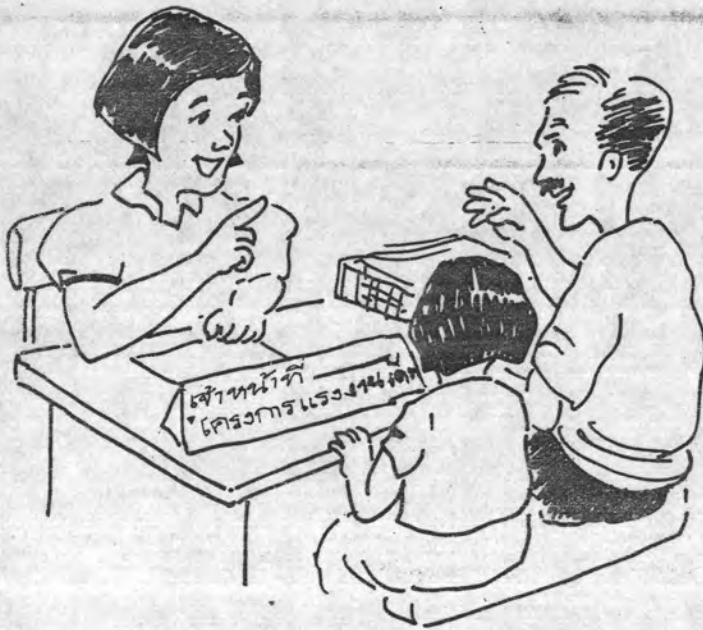

พ่อแม่ควรตามไปส่งลูกถึงที่ทำงาน เพื่อ
ให้รู้จักนายจ้างและที่ทำงานของลูก

สัญญา
รายปี
ควิต์รับเงิน
3,500.-
.....
(ลายเซ็น)
X

สัญญา
จ้างงาน
เดือนละ
.....บาท
✓
(ลายเซ็น)

ก่อนลงชื่อทำสัญญาจ้างแรงงาน ต้องอ่านให้เข้าใจก่อน และอย่าทำสัญญา รายปี เพราะจะไปเยี่ยมลูกไม่ได้ พ่อแม่ควรเก็บหลักฐานและใบสัญญาทุกชิ้นที่ทำกับสำนักงานจัดหางาน เพื่อจะเป็นประโยชน์หากเกิดปัญหาขึ้น

ถ้าต้องการให้ลูกทำงานอย่างปลอดภัย ควรติดต่อกับโครงการแรงงานเด็ก เพื่อจัดอบรมให้เด็กสามารถปรับตัวได้ และโครงการฯ จะช่วยแนะนำกรหา งานที่เหมาะสม พร้อมทั้งติดตามเยี่ยมเยียนเด็กตลอดเวลา

ระหว่างที่เด็กทำงาน

เด็กต้องจดจำชื่อ นามสกุล และที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของนายจ้างและของสำนักงานจัดหางานให้ได้
ต้องรีบเขียนจดหมายแจ้งที่อยู่ให้พ่อ แม่ผู้ปกครองทราบ
ต้องตั้งใจทำงาน อดทน ประหยัด มัธยัสถ์ เพื่อเก็บเงินส่งไปช่วยเหลือทางบ้าน

อย่าเชื่อคนภายนอกที่มาชักชวนว่าจะทำงานใหม่ให้ และห้ามดื่มน้ำ หรืออาหารที่คนแปลกหน้ามาให้ เพราะอาจถูกหลอก และใส่ยานอนหลับในอาหาร

ไม่ควรไปไหนมาไหนคนเดียวในเวลา ค่ำคืน

โครงการแรงงานเด็ก 97 ในหตะ

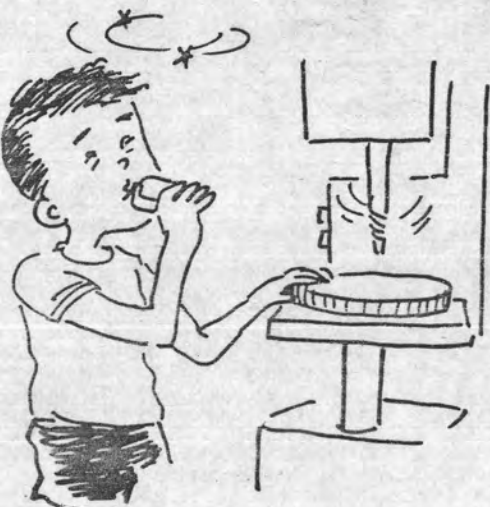

ถ้ารู้สึกคิดถึงบ้าน มีปัญหาแก้ไขไม่ตก ให้โทรศัพท์มาพูดคุยปรึกษากับเจ้าหน้าที่โครงการแรงงานเด็ก เบอร์โทรศัพท์ 2156544

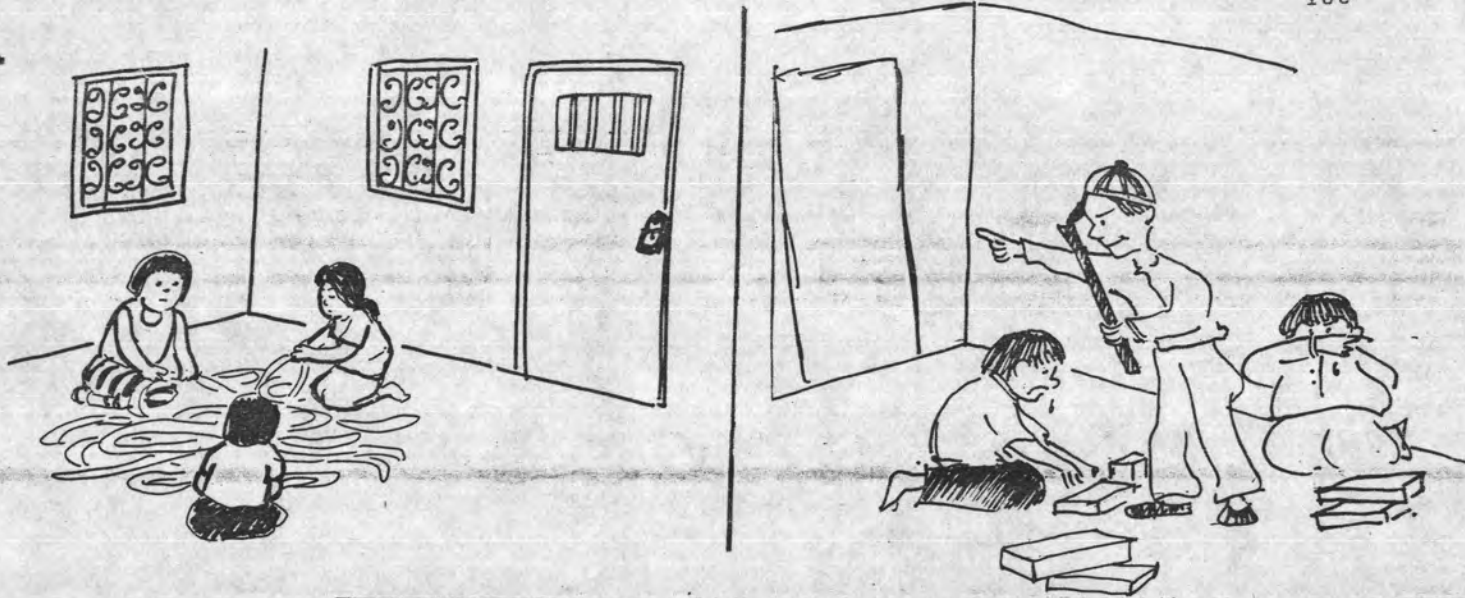

ไม่ควรให้เพื่อนร่วมงานยืมเงินโดยไม่
จำเป็น หรือเพราะเห็นแก่ดอกเบี้ย
อาจทำให้ต้องเสียเงินไปฟรี ๆ

ระหว่างทำงานไม่ควรกินยาเมา หรือ
เครื่องดื่มประเภทสุกัถ์ลิ่ง เพราะร่างกาย
จะทรุดโทรม อ่อนเพลียลงเรื่อย ๆ สมอง
เสื่อม อาจทำให้ได้รับอุบัติเหตุได้ง่าย
หรือเกิดอาการคลื่นคลั่ง ฯลฯ

ถ้าถูกใช้งานหนัก ถูกนายจ้างทุบตี ทารุณ หรือกักขัง

ให้ขอความช่วยเหลือจาก ~~หน่วยงาน~~

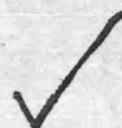
- โครงการแรงงานเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก โทร. 2156544
- กองแรงงานหญิงและเด็ก กรมแรงงาน โทร. 2231686
- โทร. 191 หรือ 123
- แรงงานเขต หรือแรงงานจังหวัดที่โรงงานตั้งอยู่
- สถานีตำรวจทุกแห่ง
- นายตำรวจที่ได้พบ

ข้อกำหนดที่ควรรู้

ด.ช. มด
อายุ 11 ปี

นางแดง
อายุ 15 ปี

ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ทำงานโดยเด็ดขาด

ทำงาน 9 โมงเช้า ถึง 12 โมง

ทำงาน 9 โมงเช้าถึง 6 โมงเย็น เข้านอน 9 โมง

เด็กอายุ 13-15 ปี ทำงานได้เพียงวันละ 8 ชั่วโมง ห้ามทำงานล่วงเวลา ห้ามทำงานในวันหยุด และห้ามทำงานในช่วงเวลา 22.00-06.00 น. (สี่ทุ่มถึงหกโมงเช้า) เพราะร่างกายกำลังเจริญเติบโต จึงควรมีเวลาพักผ่อนให้เพียงพอ

โรงงานทุกแห่งจะต้องให้เด็กมีวันหยุดสัปดาห์ละ 1 วัน

ก่อนมาทำงานให้นำหลักฐานของทางราชการ (เช่น ทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน ใบสุทธิ ฯลฯ) แสดงวันเดือนปีเกิด เพื่อให้นายจ้างดำเนินการเรื่องขออนุญาตใช้แรงงานเด็ก

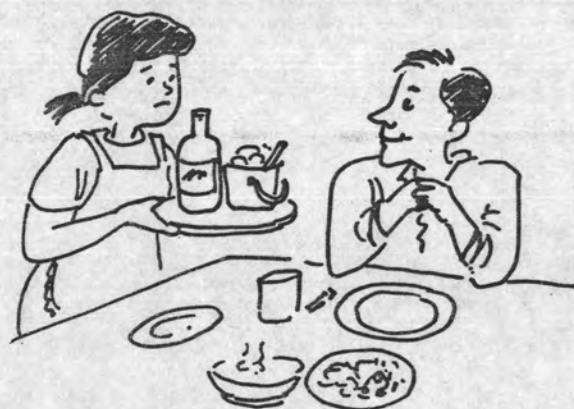
ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างในวันลาป่วย เท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดเวลาที่ป่วย

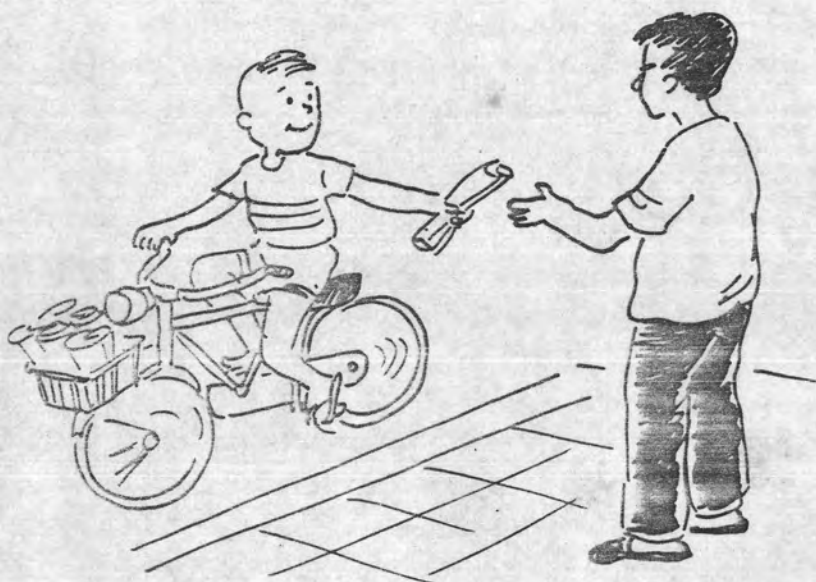
ในทันทีที่ลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย นายจ้างจะต้องจัดการให้ลูกจ้างได้รับการรักษาพยาบาลเท่าที่จำเป็น

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ให้ลูกจ้างเด็กมีสิทธิลาเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมตามที่กรมแรงงานจัดขึ้น และให้นายจ้างอนุญาตให้ลาโดยจ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างนั้นเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานปกติ

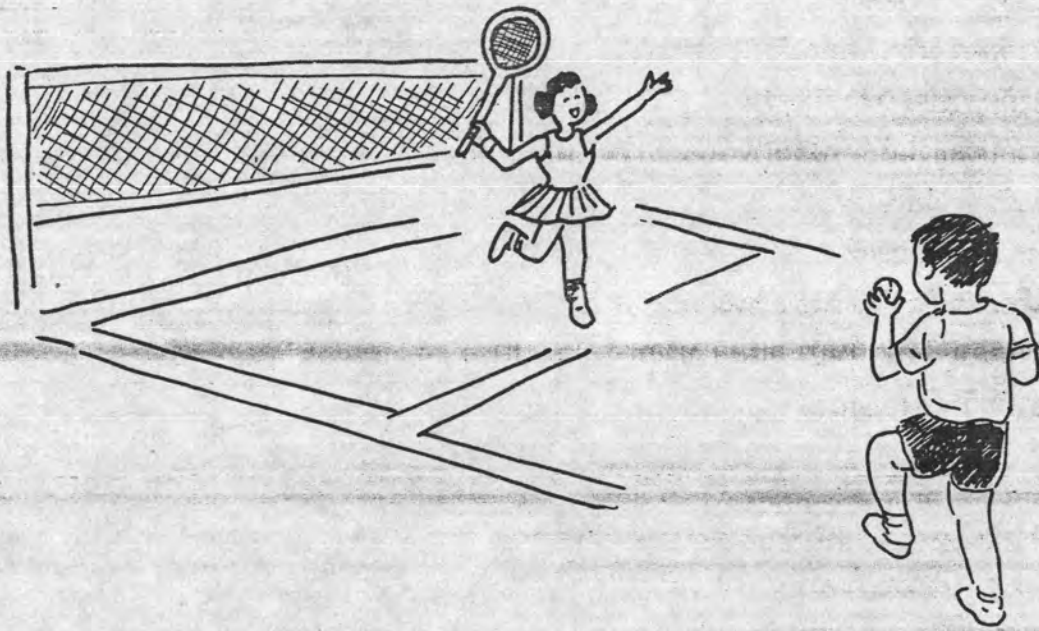
ลักษณะงานที่เด็กทำได้โดยนายจ้าง
ไม่ต้องขออนุญาตใช้แรงงานเด็ก (อายุ
ตั้งแต่ 13 ปี แต่ยังไม่ถึง 15 ปี) ได้แก่

- งานรับใช้ในงานพาณิชยกรรม เว้นแต่
งานรับใช้ในสถานจำหน่ายและเสพ
สุรา

- งานส่งหนังสือพิมพ์

งานรับใช้เกี่ยวกับการกีฬา

งานยก แบก หาบ หาม ขุด หรือ ลาก ของที่มีน้ำหนักไม่เกินสิบกิโลกรัม

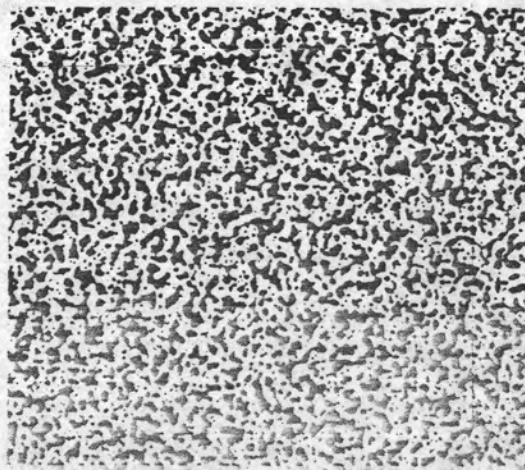
งานเก็บ จำหน่าย รับหรือส่งดอกไม้ ผลไม้ เครื่องใช้ เครื่องดื่มที่ไม่มี แอลกอฮอล์ (เครื่องดื่มที่ไม่ใช่เหล้า เบียร์)

ลักษณะงานที่ไม่อนุญาตให้ใช้แรงงานเด็ก (อายุตั้งแต่ 13 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี) ได้แก่

- งานหลอม เป่า หล่อ รีด โลหะ หรือวัสดุอื่น
- งานบ่มโลหะ หรือวัสดุอื่น
- งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน เสียง และแสงที่มีระดับผิดกว่าปกติ
- งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตราย
- งานเกี่ยวกับจุลชีวินเป็นพิษซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย รา และเชื้ออื่น ๆ
- งานเกี่ยวกับวัตถุมีพิษ วัตถุระเบิด หรือวัตถุไวไฟ เว้นแต่ทำงานในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่น
- งานใช้เสื่อยเดินด้วยพลังไฟฟ้า หรือเครื่องยนต์
- งานที่ทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา
- งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสี

สถานที่ซึ่งไม่อนุญาตให้ใช้แรงงานเด็ก (อายุตั้งแต่ 13 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี) ได้แก่

- โรงฆ่าสัตว์
- สถานที่เล่นการพนัน
- สถานเดินรำ รำวง หรือร้องเงิง ประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีหญิงบริการ
- สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย และมีหญิงบริการสำหรับปรนนิบัติลูกค้า หรือมีบริการนวดให้แก่ลูกค้า
- สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีหญิงบริการให้แก่ลูกค้า

พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์ ที่มีลูกหลานหรือเด็กนักเรียนไปทำงานรับจ้างอยู่กรุงเทพฯ หรือจังหวัดที่ห่างไกล ถ้าต้องการให้โครงการแรงงานเด็ก ไปติดตามและช่วยเหลือดูแลเด็ก ให้เขียนข้อความลงในแบบสอบถาม แล้วส่งไปที่โครงการแรงงานเด็ก

แบบสอบถาม

- วันเดือนปีที่เขียนแบบสอบถาม.....
  - ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 อาชีพ.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
 หมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....ชื่อโรงเรียนของหมู่บ้าน.....
  - เด็กที่มาทำงาน ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 เพศ หญิง ชาย จบการศึกษาชั้น.....
 เกี่ยวข้องเป็น.....ของข้าพเจ้า ไปทำงานเมื่อ.....
  - เด็กมาทำงานโดย พ่อ, แม่, ญาติ พามา
 นายหน้า, สายในหมู่บ้าน พามา
 นายหน้าจากกรุงเทพฯ มารับไป
 มากันเอง
 อื่น ๆ (ระบุ).....
  - เด็กได้งาน โดย ผ่านสำนักงานจัดหางาน ชื่อ.....
 เลขที่.....ถนน.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....
 ไม่ผ่านสำนักงาน ไปที่บ้านหรือโรงงานของนายจ้างโดยตรง
 อื่น ๆ (ระบุ).....
  - ประเภทงานที่เด็กทำ งานบ้าน
 ร้านขายของ ชื่อ.....
 โรงงาน ชื่อ.....
 อื่น ๆ (ระบุ).....
- ตั้งอยู่เลขที่.....ตรอก, ซอย.....ถนน.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

* ข้าพเจ้าต้องการให้โครงการแรงงานเด็ก

ติดตามข่าวคราว, เยี่ยมเยียน

ติดตามเด็กหาย โดยหายไปนาน..... วัน/เดือน/ปี

ไปช่วยสงเคราะห์ เช่น สอนหนังสือ, พาหมอไปตรวจสุขภาพ, พาไปเที่ยววันหยุด

ไม่ต้องการความช่วยเหลือ

อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้อความเพิ่มเติม.....

(กรอกข้อความแล้วฉีกตามเส้นประ ตัดแสตมป์ ส่งไปรษณีย์)

กรุณาส่ง

ปิดแสตมป์

2

บาท

โครงการแรงงานเด็ก

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

344 ซ้างสถานีรถไฟหัวลำโพง

ถนนรองเมือง

เขตปทุมวัน

กรุงเทพฯ 10330

มารู้จัก

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก และโครงการแรงงานเด็ก

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เป็นองค์การกุศลซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 โดยให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมให้เด็กไทยที่ยากจนและขาดโอกาส ได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพราะเด็กที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะเป็นพื้นฐานและพลังอันสำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ในทุกวันนี้เด็กไทยที่ยากจนและขาดโอกาสได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตยังมีอยู่อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะในชนบทห่างไกลและตามแหล่งชุมชนแออัดในเมืองต่าง ๆ และในกรุงเทพฯ เด็ก ๆ เหล่านี้ต้องเป็นโรคขาดสารอาหาร ต้องถูกใช้แรงงานก่อนวัยอันสมควร ต้องตกอยู่ในกระแสนิยมธรรมและสื่อมวลชนที่มอมเมาให้หลงใหลในวัตถุและความพึงพอใจ และส่วนใหญ่ยังขาดกิจกรรมที่จะช่วยให้พวกเขาได้พัฒนาตนเองให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี รู้จักเลือกรับสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม สภาพปัญหาเหล่านี้ควรได้รับความสนใจและแก้ไขร่วมกันโดยเร่งด่วน

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ได้จัดโครงการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาดังกล่าวข้างต้น และพยายามหาสู่ทางระดมความร่วมมือทั้งจากหน่วยราชการและประชาชน ในการช่วยกันแก้ไข ปัญหาให้กว้างขวางขึ้นและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาได้อีกในอนาคต โครงการต่าง ๆ นั้น ได้แก่

1. โครงการแด่ห้อง

ผู้หิวโหย จะแก้ไขปัญหาลูกขาดสารอาหารในชนบท โดยการจัดหาอาหารกลางวันในโรงเรียน จัดอาหารเสริมในหมู่บ้าน ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรมในชุมชนเพื่อสร้างแหล่งอาหาร จัดอบรมเสริมความรู้ด้านสุขศึกษา โภชนาการ และด้านอื่น ๆ ที่จะประโยชน์แก่ชุมชน กิจกรรมทั้งหมดนี้คนในชุมชนทั้งเด็ก ชาวบ้าน และครู จะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ต่อไป

2. โครงการส่งเสริมสื่อ

มวลชนเพื่อเด็ก จัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อที่ดีสำหรับเด็ก เช่น หนังสือการ์ตูน ภาพยนตร์การ์ตูน รายการวิทยุ-โทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็จะติดตามดูสภาพของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ว่าจะส่งผลในทางที่ไม่ดีกับเด็กบ้างหรือไม่ ถ้าพบเรื่องที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม จะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและหน่วยราชการ ช่วยกันแก้ไขปรับปรุง

3. โครงการแรงงาน

เด็ก ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาแรงงานเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหา เช่น ถูกนายจ้างกักขังทารุณ ประสบอุบัติเหตุ ฯลฯ จัดตรวจสุขภาพเด็ก และ บริการเสริมความรู้ จัดอบรมเตรียมความพร้อมแก่เด็กที่จำเป็นต้องมาทำงาน และจัดหน่วยเคลื่อนที่ไปเผยแพร่ปัญหาแรงงานเด็กในชนบท

4. โครงการนันทนาการ

การเพื่อเด็ก จัดกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ กีฬา ดนตรี การละเล่น การแสดง เกมกลุ่ม การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุทิ้งแล้ว เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง กล้าแสดงออก รู้จักทำงานร่วมกัน มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อดทน ชยัน ประหยัดมัธยัสถ์ ฯลฯ กลุ่มเด็กที่เข้าไปจัดกิจกรรมให้คือ เด็กในชนบท แรงงานเด็ก เด็กในแหล่งชุมชนแออัดและสถานสงเคราะห์ และกลุ่มเด็กทั่วไป

5. โครงการสาสนเสริม

ศึกษาเพื่อเด็ก เป็นส่วนงานที่ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลการทำงานของโครงการ 4 โครงการข้างต้น เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยราชการและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับเด็กและเสริมการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา รูปแบบการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การเขียนเรื่องแล้วจัดพิมพ์เป็นหนังสือ, แผ่นพับ, โปสเตอร์ การจัดประชุม, อบรม, สัมมนา, เผยแพร่ข่าวให้หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ เป็นต้น

การทำงานเท่าที่ผ่านมาของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งอุทิศทั้งแรงกาย สติปัญญา กำลังใจ และทุนทรัพย์เป็นอย่างดีตลอดมา และที่สำคัญจะขาดเสียมิได้ก็คือ ความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครองในการช่วยแก้ไขปัญหาลูกหลานของท่านกำลังประสบอยู่นั่นเอง

รายนามคณะกรรมการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

1. นพ. เสม พริ้งพวงแก้ว	ประธานกรรมการ	9. นางจันทร์หา ปิตรชาติ	กรรมการ
2. น.ส. ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์	รองประธานฯ	10. ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์	กรรมการ
3. น.ส. สุดา ดิวยานนท์	เหรัญญิก	11. พญ. นิตยา ศษภักดี	กรรมการ
4. น.ส. สุชาดา ไทยบรรเทา	ผู้ช่วยเหรัญญิก	12. นางนิตดา หงษ์วิวัฒน์	กรรมการ
5. น.ส. นียดา เกียรติยิ่งอังคสิทธิ์	เลขานุการ	13. ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์	กรรมการ
6. น.ส. วรณภา จิตรประสงค์	ผู้ช่วยเลขานุการ	14. นพ. ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์	กรรมการ
7. ดร. โคทม อารียา	กรรมการ	15. น.ส. อัญมณี บุรณกานนท์	กรรมการ
8. คุณหญิงจันทน์ สันตะบุตร	กรรมการ		

โครงการแรงงานเด็ก

ผู้อ่านได้ทราบแล้วว่า โครงการแรงงานเด็ก เป็นส่วนหนึ่งของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มุ่งให้ความช่วยเหลือมิให้เด็กถูกใช้แรงงานตรากตรำ และต้องการให้เด็กที่ต้องมาทำงานก่อนวัยอันสมควร ได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อย่างเหมาะสมกับช่วงวัย ตลอดจนมีความรู้ความสามารถเพื่อไปประกอบอาชีพได้ต่อไป

กิจกรรมของโครงการแรงงานเด็ก คือ **โรงเรียนชุมชน**

1. ศึกษาและวิจัยหาแนวทาง

แก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก โดยการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลปัญหาการใช้แรงงานเด็กด้านต่าง ๆ เช่น เด็กในอุตสาหกรรมประมง เด็กในตลาดได้รู้ถึงสวัสดิภาพของเด็กในโรงงาน เป็นต้น จากนั้นจะนำเสนอผลต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวางมาตรการการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ

สภาพของแรงงานเด็กในงานประมง ที่เราได้พบจากการลงไปศึกษาวิจัย

2. งานรับแจ้งเหตุและให้ความ

ช่วยเหลือเฉพาะราย

- รับแจ้งเหตุการใช้แรงงานเด็กที่ผิดกฎหมายและทารุณ และดำเนินการช่วยเหลือ เช่น ขอความร่วมมือจากตำรวจ ช่วยเด็กจากโรงงาน ช่วยเรียกร้องค่าจ้าง-ค่าทดแทน ช่วยฟ้องร้องดำเนินคดีกับนายจ้าง เป็นต้น

- ติดตามเด็กที่มาทำงานแล้วหายไป
- ส่งเด็กที่ประสบปัญหาในการทำงานกลับบ้าน

- ให้คำปรึกษา แนะนำแก่แรงงานเด็ก และช่วยติดต่อเจรจากับนายจ้าง หรือสำนักงานจัดหางาน

ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยแรงงานเด็กออกจากโรงงาน

3. งานพัฒนาแรงงานเด็ก จัด

สโมสรแรงงานเด็กให้เด็กมาร่วมกิจกรรมในวันหยุดงาน โดยจัดบริการตรวจสุขภาพ นันทนาการ ห้องสมุด ฝึกทักษะด้านวิชาชีพ ฯลฯ พร้อมทั้งจัดเป็นสโมสรเคลื่อนที่ไปตามแหล่งโรงงานด้วย เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ด้านการอ่าน-เขียน การแสดงออก การทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยช่วยเหลือกัน การอดออมและขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

จัดให้แรงงานเด็กได้เล่นเกม เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน

4. งานฝึกอบรมเตรียมความพร้อม

สำหรับเด็กที่มีความจำเป็นต้องมาทำงาน จะได้รับที่พักชั่วคราวพร้อมอาหาร และจัดอบรมให้เด็กรู้จักปรับตัวการใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ และการทำงาน การช่วยเหลือตัวเองเมื่อประสบปัญหา และจะช่วยแนะนำให้เด็กรู้จักเลือกหางานที่เหมาะสม ตลอดจนติดตามเยี่ยมเยียนให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหา พร้อมทั้งให้เด็กได้รับบริการจากสโมสรแรงงานเด็กอีกด้วย

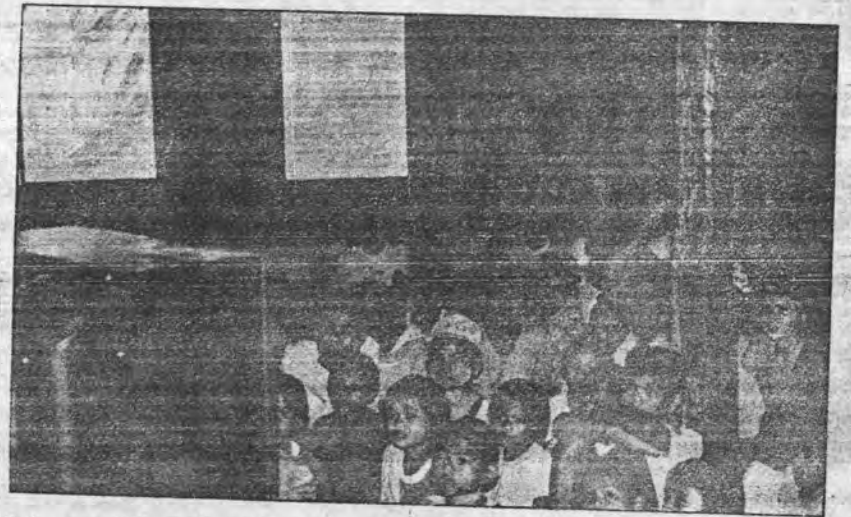

ฝึกให้แรงงานเด็กทดลองส่งรณาดัตที่ไปรษณีย์ จะได้ส่งเงินกลับบ้าน

5. งานเผยแพร่ปัญหาแรงงาน

เด็ก จัดหน่วยเคลื่อนที่ออกไปเผยแพร่ในชนบท เพื่อให้ผู้ปกครองมีความตระหนักระวังในการส่งลูกหลานเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยกันสอดส่องดูแลและแจ้งเหตุเมื่อพบการใช้แรงงานเด็กที่หนักหน่วงทารุณ

ไปเผยแพร่ปัญหาถึงหมู่บ้าน เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองระมัดระวังเมื่อจะส่งลูกไปทำงาน (ในภาพคือบ้านสำโรง จ.สุรินทร์)

ที่ปรึกษาและผู้ให้ความช่วยเหลือการทำงาน
ของโครงการแรงงานเด็ก

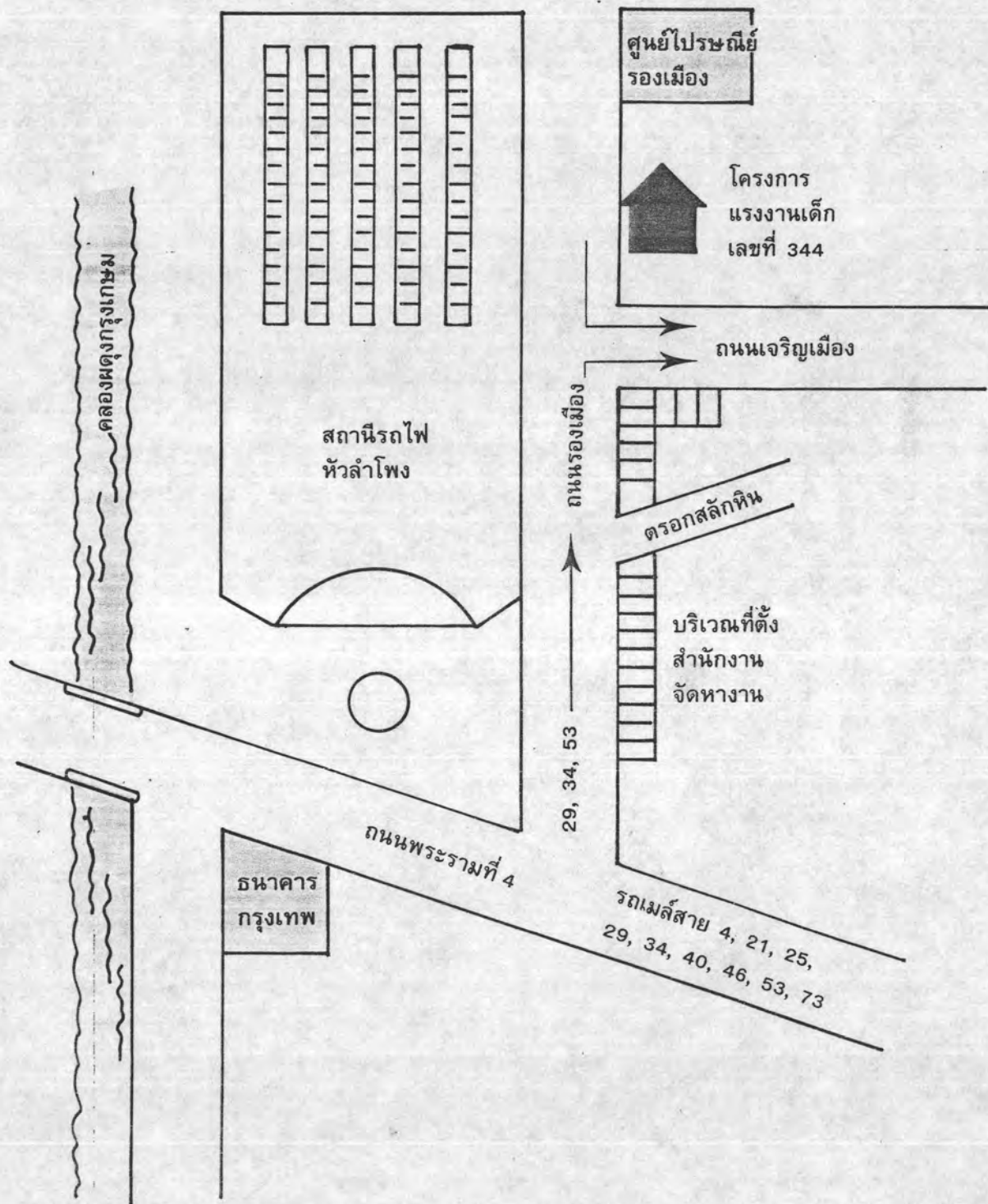
รศ. วิจิตร	ระวีวงศ์	รศ. สุรางค์รัตน์	วตินารมณ
ดร. ทวีสุข	พันธ์เพ็ญ	อ. ภาวนา	พัฒนตรี
ผศ. มาลี	พฤกษ์พงศาวลี	นพ. ปรีชา	จารุสุนทรศรี
ผศ. สุวิไล	เรียงวัฒนสุข	คุณ เพชรี	ศิริวัฒน์โก

คณะอนุกรรมการโครงการแรงงานเด็ก

ดร. วิทิต	มนตรีภรณ์
ผศ. อรทัย	อาจำ
พระไพศาล	วิสาโล
คุณ ลิษา	กันธมาลา
คุณ รุจิพร	นาคทอง

แผนที่ทางไปโครงการแรงงานเด็ก

(กำหนดบ้านของโครงการแรงงานเด็ก มีภาพวาดตลอดแนวเป็นที่สังเกตได้เด่นชัด)

ข้อเตือนใจและคำแนะนำสำหรับเด็กที่จะไปทำงานกรุงเทพฯ

1. หากไม่มีความจำเป็นไม่ควรไปทำงานในกรุงเทพฯ
2. ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ไปทำงานเด็ดขาดเพราะผิดกฎหมาย
3. อย่าเชื่อคนแปลกหน้าหรือคนที่มาชักชวนให้ไปทำงานกรุงเทพฯ
4. เด็กผู้หญิงต้องระมัดระวังตัว อาจถูกหลอกลวงไปเป็นโสเภณี
5. ไปทำงานควรให้พ่อแม่ไปด้วย เพื่อให้รู้จักที่ทำงานของตัวเอง
6. ก่อนลงชื่อในการทำสัญญา ควรอ่านสัญญาให้เรียบร้อย อย่าทำสัญญาเป็นรายปี
7. เก็บหลักฐานและใบสัญญาทุกชิ้น ที่ทำกับสำนักงานจัดหางาน เพื่อการติดต่อขอความช่วยเหลือเมื่อเด็กหายไป
8. เมื่อเด็กทำงานแล้ว ควรเขียนจดหมายติดต่อทวงบ้านส่งแม่เสมอ และมีที่อยู่ของนายจ้างที่สามารถติดต่อได้สะดวก
9. หากถูกนายจ้างทารุณให้หลบหนีออกมาขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ
10. เมื่อเด็กหาย ถูกโกงค่าจ้าง หรือเรียกร้องค่ารักษาพยาบาลเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ให้แจ้งไปที่

โครงการแรงงานเด็ก

บ้านเลขที่ 344 ซวงสถานีรถไฟหัวลำโพง

ถนนรองเมือง เขตปทุมวัน

กทม. 10330

โทรศัพท์ 2156544

ขอขอบคุณ

สถานทูตแคนาดา

THE CANADIAN EMBASSY

ที่ให้การสนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้

หนังสือเล่มนี้ เมื่ออ่านแล้วกรุณาช่วยเผยแพร่ต่อไปด้วย อีกเป็นพระคุณยิ่ง

ภาคผนวก ค

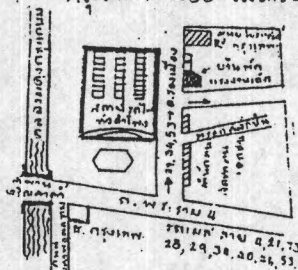
• แนะนำโครงการแรงงานเด็ก •

"โครงการแรงงานเด็ก" มีชื่อย่อว่า "รงค." เป็นหน่วยงานที่ถูกตั้งตามกฎหมาย ภายใต้มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก.....

• วัตถุประสงค์ของโครงการ รงค. เพื่อจัดอบรมให้เด็กสามารถปรับตัวได้ และโครงการ รงค. จะช่วยแนะแนวการทำงานที่เหมาะสม พร้อมทั้งติดตามเยี่ยมเยียนเด็กตลอดเวลา

• นอกจากนี้ "รงค." ยังมี "บ้านพักแรงงานเด็ก" เป็นที่พักชั่วคราวสำหรับเด็กชนบทที่เข้ามาหางานทำและสอนให้เด็กรู้จักการป้องกันตนเองจากการถูกล่อลวงหรือถูกใช้งานหนัก ถูกทารุณ

เลขที่ 344 ต.ช่องเมือง เพชรบูรณ์
กรุงเทพฯ 10560 ... โทร. 215-6544

หากประสบปัญหาจากการหางาน แจ้ง

- โครงการแรงงานเด็ก
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก โทร. 215-6544
- กรมแรงงาน โทร. 223-4444, 223-1686
- สถานีตำรวจทุกแห่ง, ตำรวจภูธราย
- โทร. 191 หรือ 123

ข้อเสียใจ... เมื่อจะส่งลูกไปทำงาน??

ก่อนส่งลูกหลานไปทำงาน

พ่อแม่ต้องคิดให้ดีกว่า มีทางเลือกหรือไม่? เพราะการส่งลูกไปทำงาน ห้อยู่ห่างไกลกัน ลูกจะว่าแห้ว กิดถึงบ้าน ขาดคนปรึกษาหารือ งานก็หนัก เวลาเจ็บป่วยก็ไม่ให้ดูแลรักษา และอาจถูกหลอกลวงให้ไปขายตัว

ถ้าจำเป็นต้องส่งลูกมาจริง ๆ ลูกต้องแข็งแรง ช่วยตัวเองได้

จบประถมศึกษา 6 แล้วและอายุเกิน 13 ปี

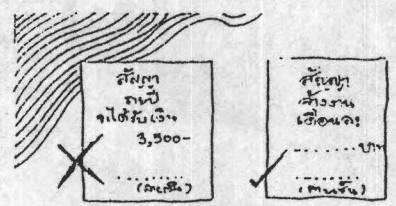
การเตรียมตัวเมื่อจะส่งลูกไปทำงาน

อย่าให้เด็กไปทำงานกับนายหน้า หรือคนแปลกหน้าตามลำพัง โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง อาจถูกหลอกไปเป็นโสเภณีได้

พ่อแม่ควรตามไปส่งลูกถึงที่ทำงาน เพื่อให้รู้จักนายจ้าง และที่ทำงานของลูก

เตรียมกระดาษใส่ซองติดแสตมป์ เขียนที่อยู่ที่บ้าน ให้เด็กเอาติดตัวไปด้วย เพื่อเมื่อไปทำงานแล้ว เด็กจะได้เขียนจดหมายส่งข่าวถึงบ้าน...

ก่อนลงชื่อทำสัญญาจ้างแรงงาน ต้องอ่านให้เข้าใจก่อน และอย่าทำสัญญารายปี เพราะจะไปเยี่ยมลูกไม่ได้ พ่อแม่ควรเก็บหลักฐานและใบสัญญาทุกชิ้น ที่ทำกับสำนักงานจัดหางานเอกชน เพื่อจะเป็นประโยชน์หากเกิดปัญหาขึ้น

อย่าเชื่อโปสเตอร์รับสมัครงานที่ติดอยู่ตามเสาไฟฟ้า กำแพง ฯลฯ และที่มีคนแจกตามสถานีขนส่ง หรือบนรถเมล์ โดยเด็ดขาด เพราะอาจถูกหลอกเอาเงินค่าสมัครงานฟรีได้...

ควรไปสมัครงานที่สำนักงาน จัดหางานกรมแรงงาน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่บริการจัดหางาน ให้กับคนที่มาหางาน โดยไม่คิดค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น... จะมีประจำอยู่ที่หัวลำโพง และสถานีขนส่งหมอชิต...

• ระยะเวลาที่เลิกทำงาน •

เด็กต้องจ่ายชื่อ-นามสกุล และที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของนายจ้าง และสำนักงานจัดหางานให้ได้
 ต้องรีบเขียนจดหมายแจ้งที่อยู่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองรับทราบ
 ต้องตั้งใจทำงาน ชยัน อคทน ประหยัด มีเกียรติ เพื่อเก็บเงินส่งไปช่วยเหลือทางบ้าน

ไม่ควรให้เพื่อนร่วมงานยืมเงินโดยไม่จำเป็น หรือเพราะเห็นดอกเบี้ย อาจต้องทำให้เสียเงินไปฟรี ๆ

ระหว่างทำงานไม่ควรกินยาฆ่า หรือ เครื่องดื่มประเภทชูกำลัง เพราะ ร่างกายจะทรุดโทรม อ่อนแอเสียลงเรื่อย ๆ สมองเสื่อม อาจทำให้ได้รับอุบัติเหตุโดยง่ายหรือเกิดอาการกล้ามเนื้อล้า ฯลฯ

อย่าซื้อคนภายนอกที่มาชักชวนว่า จะหางานใหม่ให้ และห้ามกินน้ำ หรืออาหารที่คนแปลกหน้านำมาให้ เพราะอาจถูกหลอก และใส่ยานอนหลับในอาหาร

ไม่ควรไปไหนมาไหนคนเดียว ในเวลาค่ำคืน

ถ้ารู้สึกคิดถึงบ้าน มีปัญหาไม่ตก ให้โทรศัพท์มาพูดคุยปรึกษากับเจ้าหน้าที่โครงการแรงงานเด็ก หมายเลขโทรศัพท์ 215-6544

ข้อกำหนดหมายที่ควรรู้

ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ทำงาน โดยเด็ดขาด
 เด็กอายุ 13-15 ปี ห้ามได้เพียงวันละ 8 ชั่วโมง/ห้ามทำงานล่วงเวลา/ห้ามทำงานในวันหยุด และห้ามทำงานในช่วงเวลา 22.00-06.00 น. (สี่ทุ่มถึงหกโมงเช้า)

ในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย นายจ้างจะต้องจัดการให้ลูกจ้าง ได้รับการรักษาพยาบาลเท่าที่จำเป็น

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กให้ลูกจ้างเด็กมีสิทธิลาเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม คามที่อธิบดีกรมแรงงานจัดขึ้น และให้นายจ้างอนุญาตให้ลาได้ โดยจ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างเท่ากับค่าจ้างในวันปกติ

กำหนดเปลี่ยนวันทำงาน
 1. ทำจันทร์ถึงเสาร์
 2. หยุดงานวันอาทิตย์ 1 วัน

โรงงานทุกแห่งจะต้องให้เด็กมีวันหยุดสัปดาห์ละ 1 วัน

ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างในวันลาป่วยเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดเวลาที่ป่วย

ประวัติผู้เขียน

นางสาววรัทษ เมฆสตุ เกิดวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2510 จังหวัดกรุงเทพมหานคร จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเซนต์มารีออสสรณ์ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีในศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2531 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2533 ปัจจุบันทำงานอยู่ที่กลุ่มบริษัทในเครือเอส ที ซี ในตำแหน่งพนักงานประชาสัมพันธ์

